

"SƏS" qəzeti mənim
ürün ən əxiz qəzətdir

№ 087 (7012)

Bolqaristan mətbuatı: İşgal
nəticəsində Azərbaycana 50 milyard
dollarдан çox ziyan vurulub

Стандарт
6

Azərbaycan - Belarus:

dostluq və əməkdaşlıqla
əsaslanan kreativ tərəfdaşlıq

2

Prezident İlham Əliyev: "Qarşılıqlı etimad şəraitində
həmişə bütün vəziyyətlərdə ikitərəfli dəstəyə
arxalanaraq irəliləmək mümkündür"

Kolonializmin neo-banisi -

FRANSA

Sülhməramlıların yola salınması
ilə açılan YENİ SƏHİFƏ

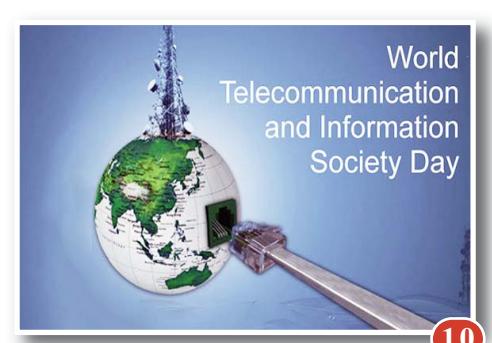
5

Gübrələrlə iqlimi necə
dəyişdiririk?

15

17 May Ümumdünya
İnformasiya Cəmiyyəti Günüdür

10

Kiçik məişət
texnikası alarkən
hansı nüanslara
diqqət etməliyik?

Ailə
institutumuz
niyə dağılır?

8

Azərbaycan - Belarus ikitərəfli əlaqələri müasir dövrümüzdə daha da dinamik inkişaf etməyə başlamışdır. Bu münasibətlər möhkəm dostluğa, qarşılıqlı etimada və strateji tərəfdəşliğə əsaslanır. Müasir dövrdə dövlətlər arasında münasibətlər keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlib desək, fikrimizdə yanılmarıq. Belə ki, dövlətlərərəsi imzalanın sənədlər, qarşılıqlı safərlər iki ölkə arasında strateji tərəfdəşliq münasibətlərinin inkişaf etdirilməsi nə, qarşılıqlı etimad və dialoqa müüm töhfə verir. Bu münasibətlərin formallaşmasında və inkişafında dövlət başçıları arasında səmimi dostluq münasibətləri, yüksək səviyyəli dialoq və qarşılıqlı anlaşma müüm rol oynayır. Dövlətlər arasında kənd təsərrüfatı, iqtisadiyyat, hərb-i-texniki, sosial-müdafia, hüquq-mühafizə və digər sahələri əhatə edən sənədlər imzalanıb.

Mayın 16-da Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun Azərbaycana səfəri məhz mövcud münasibətlərin dostluq və qarşılıqlı etimada söykəndiyinə əsaslanır. Əlbətə ki, Azərbaycan ile Belarus arasında ikitərəfli dostluq münasibətlərinin müxtəlif sahələrdə uğurlu inkişafı, əməkdaşlığın daha da genişləndirilmesi üçün yaxşı potensialın mövcudluğu münasibətlərin dərinləşməsində mühüm rola malikdir. Prezident İlham Əliyev Belaruslu həmkarı Aleksandr Lukaşenko ile geniş təkibdə görüşdə bildirdiyi kimi, ölkələrimiz arasında etimada, qarşılıqlı hörmətə, dostluq və əməkdaşlığa əsaslanan kreativ tərəfdəşliyi

Azərbaycan - Belarus: dostluq və əməkdaşlığa əsaslanan kreativ tərəfdəşlik

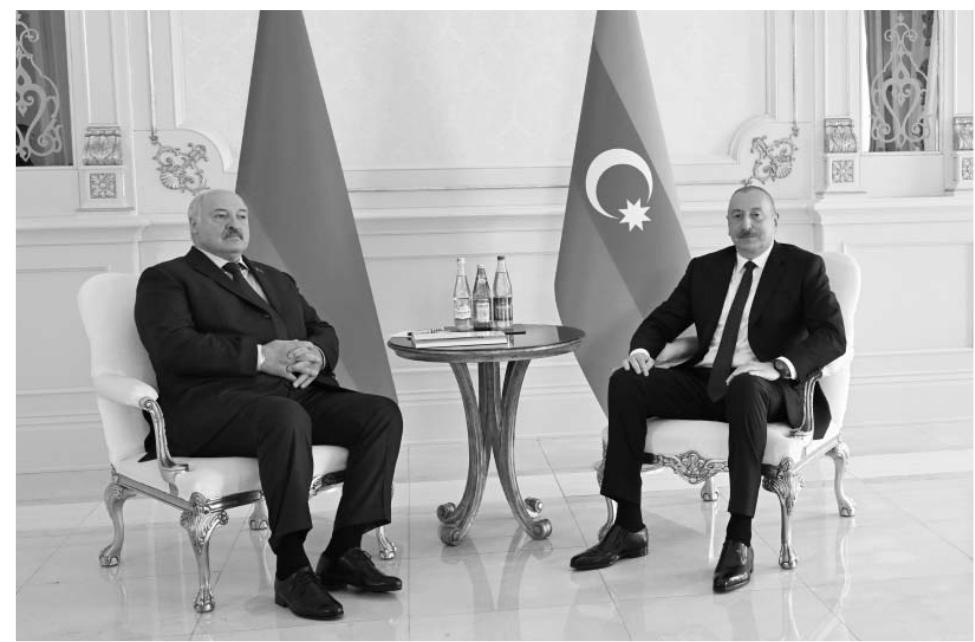
Prezident İlham Əliyev: "Qarşılıqlı etimad şəraitində həmişə bütün vəziyyətlərdə ikitərəfli dəstəyə arxalanaraq irəliləmək mümkündür"

tiv inkişafi baxımından, xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Onu da bildirək ki, Azərbaycanla Belarus beynəlxalq təşkilatlarda aktiv qarşılıqlı fealiyyət göstərir, bütün məsələlərdə bir-birini dəstəkləyirlər.

DÖVLƏTLƏRARASI İMZALANAN SƏNƏDLƏR

Səfər çərçivəsində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun iştiraki ilə Azərbaycan-Belarus sənədlərinin imzalanması mərasimi olub. "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Belarus Respublikası Hökuməti arasında malların mənşeyinin sertifikatlaşdırılmasının elektron sisteminin qarşılıqlı tətbiqi haqqında Protokol"u "Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Belarus Respublikası Hökuməti arasında bitki karantini və mühafizəsi sahəsində əməkdaşlıq haqqında 2007-ci il 2 may tarixli Sazişə əlavə və dəyişikliklər edilməsinə dair Protokol"u və "Azərbaycan Respublikası Hökumə-

çoq yüksək qiymətləndiririk: "Bu münasibətlər zamanın sınağından çıxıb və zənnimcə, Belarus ile Azərbaycanın etibarlı dost olmaları heç kimdə şübhə doğurmur". Dövlətimizin başçısı bildirib ki, bu, dövlətlərərəsi münasibətlərimizin əsasıdır, çünkü yalnız qarşılıqlı etimad şəraitində həmişə bütün vəziyyətlərdə ikitərəfli dəstəyə arxalanaraq irəliləmek mümkündür.

DİPLOMATİK MÜNASİBƏTLƏRİN TƏMƏLİ

Xatırladaq ki, iki ölkə arasında diplomatik əlaqələr 1993-cü ilin iyun ayının 11-də qurulmuşdur. 2006-cı ilin fevral ayında Belarusun Azərbaycanda, həmin ilin avqust ayında isə Azərbaycanın Belarusda Səfirlikləri açılmışdır. Həmin zamanından 30 ilden artıq vaxt ötür. Bu münasibətlər xalqlarımızı birləşdirən mehriban dostluq ənənələrinə, qarşılıqlı hörmətə və etimada söykənir. Vurğulayaq ki, 18-19 noyabr 2018-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Belarusa rəsmi səfəri, 28-29 noyabr 2016-ci il tarixində Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun Azərbaycana rəsmi səfəri, 13-14 aprel 2021-ci il tarixində Belarus Respublikasının Preziden-

ti Aleksandr Lukaşenkonun Azərbaycana iş-güzar səfəri bu əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə səbəb olmuşdur.

Hazırda Azərbaycan və Belarus arasında bir çox sahələrdə eləcə də herbi-texniki sahədə də uğurlu əməkdaşlıq vardır. Bildiyimiz kimi, Azərbaycanla Belarus arasında herbi-

texniki sahədə qarşılıqlı faydalı ikitərəfli əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi barəsində Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Əlbətə ki, ölkələrarası əməkdaşlığın istiqamətlərindən biri də herbi-texniki sahədir. Bir sözə, Azərbaycan və Belarus arasında olan strateji əməkdaşlıq əlaqələri hər iki ölkənin perspek-

ti və Belarus Respublikası Hökuməti arasında baytarlıq sahəsində əməkdaşlıq haqqında 2007-ci il 2 may tarixli Sazişə əlavə və dəyişikliklər edilməsinə dair Protokol"u imzalanıbdır. Eyni zamanda "Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi ilə Belarus Respublikasının İdmən və Turizm Nazirliyi arasında turizm sahəsində əməkdaşlığın inkişafına dair 2024-2025-ci illər üzrə Tədbirlər Planı", "Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi ilə Belarus Respublikasının Antiinhsar Tənzimləmə və Ticaret Nazirliyi arasında rəqabet siyaseti, dövlət satınalmaları, istehlakçı hüquqlarının müdafiəsi və reklam fealiyyəti sahələrində qarşılıqlı anlaşma və əməkdaşlıq haqqında Memorandum"u, "Bakı şəhəri (Azərbaycan Respublikası) ilə Minsk şəhəri (Belarus Respublikası) arasında qardaşlaşma əlaqələrinin qurulmasına dair Memorandum"u, "Gəncə şəhəri (Azərbaycan Respublikası) ilə Qomel şəhəri (Belarus Respublikası) arasında qardaşlaşma əlaqələrinin qurulmasına dair Anlaşma Memorandumu"nu və s. imzalanması dövlətlərərəsi müxtəlif sahələrdə əməkdaşlığın daha da dərinləşməsində müüm rol oynayacaqdır.

Ardı Səh. 3

Azərbaycan - Belarus: dostluq və əməkdaşlığı əsaslanan kreativ tərəfdaslıq

Prezident İlham Əliyev: "Qarşılıqlı etimad şəraitində həmişə bütün vəziyyətlərdə ikitərəfli dəstəyə arxalanaraq irəliləmək mümkündür"

**Prezident İlham Əliyev
Heydər Əliyev
Fondunun əməkdaşlarını
təltif edib**

Prezident İlham Əliyev Heydər Əliyev Fondunun əməkdaşlarının təltif edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncama əsasən, Azərbaycanın içtimai və mədəni həyatında səmərəli fəaliyyətlərinə görə Heydər Əliyev Fondunun aşağıdakı əməkdaşları təltif ediliblər:

3-cü dərəcəli "Əmək" ordeni ilə
Əliyeva Afet Əlixan qızı
Əliyeva Gülsən Şəfa qızı
"Tərəqqi" medali ilə
Abdullayev Məhəmməd İzzət oğlu
Aslanov Ceyhun Xeyrulla oğlu
Ələkbərov Rüfət Nazim oğlu
Əliyeva Ülviyə Kamal qızı
Həsənova Ayan Hümmət qızı
Kərimov Rəşad Əziz oğlu.

Hazırda Azərbaycan ilə Belarus arasında qarşılıqlı ticarət fəaliyyətində 270-dən çox müəssisənin iştiraki ilə 300 çəsiddən artıq malin iki ölkə ərazisində qarşılıqlı təchizatı həyata keçirilir. Onlarla Azərbaycan şirkəti Belarus müəssisələrinin respublikamızda qanuni nümayəndəsi və təmsilcisi fəaliyyət göstərirler. Ölkəmizdə Belarus kənd təsərrüfatı məhsullarının satışını həyata keçirən xüsusi təyinatlı mağazalar fəaliyyət göstərir.

İqtisadi sahədə əlaqələrin genişləndirilməsində birbaşa əmtəə ticarəti ilə yanaşı, qarşılıqlı faydalı birgə əməkdaşlıq layihələrinin həyata keçirilməsi də getdikcə mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belarus maşınqayranları ilə Gence Avtomobil Zavodu arasında əməkdaşlıq sənaye kooperasiyası sahəsində səmərəli qarşılıqlı fəaliyyətin gözəl nümunəsi kimi ölkələr üçün əlamətdar layihəyə çevrilib. Belarus tərəfi Azərbaycana lift tədarükünün artırılmasında, eləcə də müvafiq istehlak həcmi üçün onların yığılması istehsalının yaradılmasında maraqlıdır. Ölkələrimiz arasında çoxşaxəli müqavilə-hüquqi bazarı yaradılıb. Təbii ki, iki ölkənin rəhbərliyi səviyyəsində six münasibətlər əlaqələrin demək olar ki, bütün sahələrində öz əksini tapıb.

Dünən həmçinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko Bakı Ekspo Mərkəzində XVII Azərbaycan Beynəlxalq Kənd Təsərrüfatı - "Caspian Agro" və XXIX Azərbaycan Beynəlxalq Qida Sənayesi - "InterFood Azerbaijan" sərgiləri ilə tanış olublar.

Göründüyü kimi, Azərbaycan və Belarus arasında olan strateji əməkdaşlıq əlaqələri hər iki ölkənin perspektiv inkişafı baxımından, xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu əlaqələr, eyni zamanda, regionun tərəqqisi ilə bağlı yeni baxışlar formalasdırıb.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Əvvəli Səh. 2

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenko mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

**"BİZ AZAD EDİLMİŞ
ƏRAZİLƏRİN BƏRPASINDA
BELARUS
ŞİRKƏTLƏRİNİN,
MÜƏSSİSƏLƏRİNİN
İŞTİRAKİNA ŞAD OLARDIQ"**

Belarus Respublikasının Prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun ölkəmizə səfəri çərçivəsində bir çox məsələlər - ikitərəfli gündəlik, regional və beynəlxalq məsələlər ətrafında danışıqlar aparılıb. "Qarşılıqlı fəaliyyətimizin perspektivlərinə baxdıqda böyük potensialı, əmtəə dövriyyəsinin artmasını və sənaye kooperasiyasının, kənd təsərrüfatında əməkdaşlığın genişləndirilməsini görüürük. Əlbəttə ki, biz azad edilmiş ərazilərin bərpasında Belarus şirkətlərinin, müəssisələrinin iştirakına şad olardıq" - deyən Prezident bildirib ki, nümayəndə heyətlərinin üzvləri bu məsələni de müzakire ediblər.

Azərbaycanla Belarus arasında iqtisadi-ticarət əlaqələr daha da genişləndirilir.

**ÖLKƏLƏRİMİZ ARASINDA
ÇOXŞAXƏLİ MÜQAVİLƏ-
HÜQUKİ BAZA**

Fransa müstəmləkəciliq siyasetini yeni formada, həm də daha dəhşətli üsullarla davam etdirir. Öz gücündən, nüfuzundan, əlinə düşən türsətdən yaralarlanan rəsmi Paris kiçik xalqları əzməklə, onların hüquqlarını tapdaldamaqla dünyada yeni düzən qurmağa can atır. Fransa başqa ölkələrdə baş qaldıran separatçı, terrorla müşaiyyət olunan fəaliyyətləri dəstəkləyir, onları "haqq uğrunda mübariz" adlandırir, öz ərazisində baş verən oxşar hadisələrdə isə başqa mövqədə dayanır. Beynəlxalq çəğirişlərə əhəmiyyət vermir, dünya birliliyinin mövqeyinə tərs davranır.

Fransız Polineziyasında nə baş verir? Uzaq Okeaniya adalarındaki yerli xalqlar uzun illərdir ki, Fransanın müstəmləkəsindən qurtulmaq üçün qanlı mübarizə aparır. Bu gün də hadisələri öz axarı ile gedir. Fransa hakimiyyəti isə əksinə, yerli xalqın haqqını tanımış əvəzine ada dövlətində baş verən hadisələrdə başqa ölkələri, o cümlədən Azərbaycanı günahkar bilir.

Fransanın Sakit okeanda avtomom əraziyi olan Yeni Kaledoniya adasında gərginlik artmaqdadır. Yeni Kaledoniya konstitusiyasında dəyişiklikləri regionda yaşayan fransızların xeyrinə nəzərdə tutulan qanun layihəsinə etiraz edilib. Hadisə nəticəsində 54 təhlükəsizlik işçisi yaralanıb, 82 nümayişçi saxlanılıb. Paytaxt Noumea şəhərində qanun layihəsi ada millətinə təşviş salıb. Fransa Parlamentində qanun müzakirə edilərkən başla-

yan nümayişler zorakılığa çevrilib. Qeyd edək ki, hadisə zamanı 200 avtomobil və 50-dən çox müessisə yandırılıb.

Təhlükəsizlik qüvvələri Yeni Kaledoniyanın paytaxtı Numea şəhərində iğtişaslar zamanı 140 nəfəri həbs edib. Bu barədə "Reuters" Yeni Kaledoniya prezidentinin nümayəndəsinə istinadən məlumat yayıb. Məlumat göra, iğtişaslar nəticəsində 3 nəfər ölüb. Fransanın ali komissarı Lui Le Frank daha əvvəl açılan atəş nəticəsində bir nəfərin öldürünü, iki nəfərin isə yaralandığını bildirib. Ali komissar vurğulayıb ki, iğtişasçılarla mülki müdafiə qüvvələri arasında atışma olub. Polis məntəqəsinə basqın cəhdini yaşınlıb. Fransanın daxili işlər naziri Jerald Dermanen bildirib ki, yüzlərlə insan, o cümlədən 100-ə yaxın polis və jandarm yaralanıb. Onlarla ev və ticarət obyekti yanıb.

Qeyd edək ki, Yeni Kaledoniyanın paytaxtı Numea şəhərində baş verən etirazlara cavab olaraq Fransa hakimiyyəti komendant saatı tətbiq edib və kütüvə tedbirleri qadağan edib.

Azərbaycandan reaksiya

Bakı Təşəbbüs Qrupu Fransa hakimiyyəti tərefindən Yeni Kaledoniya Kanaklarının həbs olunması və mülki şəxslərə qarşı zorakılığa dair bəyanat yayıb: "Bakı Təşəbbüs Qrupu Yeni Kaledoniya baş verən hadisələrlə bağlı Fransa hakimiyyəti tərefindən hejata keçirilən son həbslər və komendant saatının tətbiqi ilə əlaqədar ciddi narahatlığını bildirir. Fransa təhlükəsizlik qüvvələrinin kanak xalqına qarşı törətdiyi zorakılıqlar bizdə dərin narahatlılıq doğurur.

Ictimai toplantıların qadağan edilməsi və müstəqillik tərəfdarlarının həbsi bu məsələnin qalıcı həlli hesab edilə bilməz. Fransa Senati və Milli Assambleyası Yeni Kaledoniya qanunsuz konstitusiya dəyişikliklərini dayandırmalıdır. Təklif olunan dəyişikliklər

Kolonializmin neo-banisi - FRANSA

məqsədyönlü şəkildə seçki elektoratını qeyri-kanaklar hesabına artırmaq məqsədi daşıyır. Bu da, öz növbəsində, haqlı olaraq insanların narazılığına, habelə etiraz və nümayişlərinə səbəb olub.

Təessüf ki, Yeni Kaledoniya təklif edilən konstitusiya dəyişiklikləri ilə əlaqədar paytaxt Noumea şəhərində və etraf ərazilərdə keçirilən ümumi etirazlardan sonra Fransa təhlükəsizlik qüvvələri sefərber edilib, komendant saatı tətbiq olunub. Toqquşmalar nəticəsində 82 mülki şəxs hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən həbs edilib. Kanak xalqının rəyi nəzəre alınmadan Konstitusiyaya təklif edilən son dəyişikliklər, dinc etiraz aksiyalarında iştirak edən mülki şəxslərə qarşı zorakılıq və həbslər bir çox qanunların, o cümlədən insan hüquqlarının, ifadə azadlığının, xüsusən də Fransanın beynəlxalq öhdəliklərinin kobud şəkildə pozulması ilə müsha-yet olunub.

Bakı Təşəbbüs Qrupu olaraq paytaxt Noumea şəhərində və etraf ərazilərdə baş vermiş və insan həyatı üçün təhlükə yaradan hadisələr bizi dərinən narahat edir. Hüquq-

mühafizə orqanlarının fundamental insan hüquqlarına hörmət etməsi məcburidir. Fransa polisinin etirazçıları qarşı həddindən artıq güclətib etməsi bütün vətəndaşların təhlükəsizliyini və ləyaqətini təhdid edir. Biz Kanaklı dostlarımız ilə həmrəyik və onların ədalətli mübarizəsini daima yanlarında durmuşuştıq. Fransa hökumətindən Kanak xalqının qərarını nəzərə alınmasını tələb edirik. Bakı Təşəbbüs Qrupu olaraq dinc dialoqun, insan hüquqlarına hörmət və əsas problemlərin edəletli həllinin tərəfdarıyıq. Öz mütəddərəti-ni təyin etmə hüququ her bir xalq üçün əsasdır və biz öz xalq üçün daha yaxşı və layiqli gələcək istəyənləri dəstəkləyirik", deyə bəyanatda bildirilir.

Fransanın yalanı və aldığı cavab

Fransanın daxili işlər naziri Jerar Darmatin tərefindən Fransa Milli Assambleyasının

hüquq komitəsində Azərbaycan-Yeni Kaledoniya əlaqələrində danişarkən ölkəmizə qarşı səsləndirilmiş əsassız və ittihad xarakterli iddiaları qətiyyətlə redd edir. Bu cavab isə Azərbaycanın Xarici İşlər Nazirliyindən gəlib. Bildirilir ki, Azərbaycanı Yeni Kaledoniyanın timsalında guya separatçılığı dəstək verməkdə günahlandırın Fransanın daxili işlər naziri unudur ki, mehz Fransa tərəfi uzun müddət ərzində Azərbaycanda aqressiv separatizmi dəstəkləyən addımlar atıb, qondarma separatçı rejimin nümayəndələrini Fransada mütəmadi əsasda yüksək seviyədə qəbul edib. Fransanın hakim partiyasının təşəbbüsü ilə Fransa Parlamenti Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyini sual altına qoyan və xələl gətirən, separatçı rejimi tanıyan qərar və qətnamələr qəbul etməkə yanaşı, keçmiş qondarma separatçı rejim ilə dosluq qrupunun fealiyyətinə imkan yaradıb.

Fransanın daxili işlər naziri erməni əhalini qətləmə kimi Azərbaycana qarşı heç bir əsasi olmayan gülünc və ucuz qarayaxmaya cəhd göstərmək əvəzində, ölkəsinin uzun illər boyu həyata keçirdiyi və hazırda da davam etdiridiyi müstəmləkəciliq siyaseti çərçivəsində yerli xalqlara qarşı törətdiyi insanlı əleyhinə cinayətləri, vəhşicəsinə qətlə yetirdiyi milyonlarla günahsız insanı unutmamalıdır. Bütün qeyd olunanların fonunda Fransa hökumət rəsmimin beynəlxalq dövlətlərərəsi münasibətlər baxımından heç bir etik çərçivəyə sığmadan Azərbaycanın konstitusional dövlət quruluşu haqqında qəsdən təhqir dolu ifadelerdən istifadə etməsi tamamilə qəbul edilməzdir. Bir daha Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmamağı və ölkəmizə qarşı əsassız iddialar səsləndirməyə son qoymağı Fransadan tələb edirik. Ölkəmizin öz milli maraqlarının qorunması üçün bundan sonra da bütün zəruri tədbirlər görəcəyini bir daha bəyan edirik.

Demokratiyadan dəm vuran Fransa neokolonializm siyasetini hər vəchle davam etdirir. XXI əsrə özünü insan hüquqlarına hörmət edən əsas ölkə adlandırılın rəsmi Paris Mayot adası, Yeni Kaledoniya, digər dənizaltı icma və ərazilərdə yaşayan xalqların hüquq və azadlıqlarını kobud şəkildə pozmaqdadır. Lakin bu siyaset de fiasco ilə üzləşməkdədir. Keçmiş müstəmləkəsi Nigerdən biabircasına qovulduqdan sonra Fransa nəzarət etdiyi Yeni Kaledoniya müstəqillik hökəkatına zərəbə vurmaq istiqamətində aktiv fealiyyətə keçib. Hər vəchle də müstəqillik uğrunda vuruşanlara eks-cəbhe yaratmağa çalışır. Yerli mediada yer alan xəbərlərə görə, Yeni Kaledoniya ilə bağlı 2 qanun layihəsi hökumət təqdim olunub, birinci layihədə konstitusiyada dəyişiklik tələb edən Kaledoniya yerdə yerli seçkilərdə səs verənlərin sayının artırılması, digərində isə yerli seçkilərin tar-

xının dəyişilməsi nəzərdə tutulub. Hər iki layihə yaxın vaxtda Fransa parlamentinə təqdim olunacaq.

Yeni Kaledoniya nə baş verir?

Hazırda Yeni Kaledoniya yerli seçkilər də yalnız 1988-ci ilə qədər orada məskunlaşan insanlar səs verə bilərlər. Yeni layihəyə əsasən isə hökumət burada anadan olan və ya ən azı 10 il müddətində burada yaşayan şəxslər səs vermək hüququnu isteyir. Dəyişiklik baş verəcəyi təqdirde 40 000 nəfər qədər eləvə insan səs vermək hüququnu eldə edəcək. Həmin şəxslərin mütləq çoxluğu Fransadan sonradan köçürülen (və ya onların övladları) və müstəqilliyin eleyhədarlarıdır. Göründüyü kimi, Fransa Yeni Kaledoniya son dövrlər feallaşan müstəqillik hərəkatına zərəbə vurmaq və gəlmələr hesabına müstəqillik uğrunda mübarizə aparan qüvvələrə əks cəbhə yaratmağa çalışır.

Bir neçə gün əvvəl president Makron da Yeni Kaledoniya mövzusuna toxunub. O, bayanatında "qırıcı təyyarələrimizi 48 saat ərzində Yeni Kaledoniya yerləşdirə bilərik" təhdidini səsləndirib. Şübhəsiz ki, Fransa əleyhinə artan etirazların səbəbləri sırasında bu ölkəyə qarşı keçirilən tədbirlər, təşəbbüsler de yer alır. Konkret olaraq, rəsmi Bakının Qoşulmama Hərəkatının sədri kimi müstəmləkəciliyə qarşı apardığı mübarizə də Yelisey sarayının maraqlarına toxunur. Hazırda Azərbaycanın təşəbbüs və təklifi ilə beynəlxalq alemdə Fransa müstəmləkəciliyinə qarşı ciddi mübarizə aparılır. Bu prosesə Bakının liderlik etdiyi heç kimə sırr deyil. Azərbaycan müstəmləkələrin - Fransanın dənizası adlandırdığı ərazilərin nümayəndələrinin iştirakı ilə böyük konfranslar təşkil edir. Bəyan edi-

lir ki, Qoşulmama Hərəkatında sədriyi başa çatса da, Bakı Təşəbbüs Qrupu yaşayacaq. Fransız neokolonializminin ifşa olunması və müstəmləkələrin Fransanın zülmündən azad olunması prosesini dəstəkləyəcək.

2024-cü il yanvarın 11-də Yeni Kaledoniya parlamentinin (Konqres) sırasında keçirilən etiraz aksiyası da qeyd olunanların nəticəsidir. Aksiyada Fransanın Yeni Kaledoniyanın daxilində gərginlik yaratmaq siyaseti və yerli əhalinin hüquqlarının kobud şəkildə pozulmasına etirazlar seslenib. Həttə aksiyada Azərbaycan və Yeni Kaledoniya bayraqları dalgalanırlıb. Fransa hökumətinin yerli əhalinin mövqeyini nəzərə almadan konstitusiya dəyişiklikləri etməsini yolverilmez sayan aksiya iştirakçıları bildiriblər ki, kanaklar əhalinin maraqlarına zidd "konstitusiya isləhatlarına" yox deyirlər. Bu arada, Yeni Kaledoniya nümayəndələri dəfələrlə bəyan ediblər ki, Fransanın atlığı addımlar onları neokolonializm istiqamətinə aparır. Açıq şəkildə bildirilər ki, Fransa qardaşlıq bərabərliyi təşviq etdiyini deyir, özünü demokratik ölkə kimi tanıdır, bütün bular yalandır. Onlar Fransanı bürüyən sosial problemlər, irraqi cinayətlərin onun xarakterini göstərdiyini vurğulayıblar.

Yeni Kaledoniya xalqı mövqeyində qətidir. Nəyin bahasına olursa-olsun Fransa hökmənliyindən qurtulmaq, sosial və siyasi müstəqillik eldə etmək hədəf götürür. Özlərinin idafə etdiyi kimi, məqsədləri genç və yaşılı nəsillərin sosial məsələlər haqqında açıq danışa bildiyi xüsusi şəbəkə yaratmaqdır. Bununla Yeni Kaledoniya təhlükəsiz gələcəye nail olunmasına çalışırlar.

V.VƏLİYEV

Sülhməramlıların yola salınması ilə açılan YENİ SAHİFƏ

Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunun ərazisindən Rusiya sülhməramlılarının tətənəli şəkildə yola salınması əslində tarixi bir hadisədir və bu tarix də heç zaman unudulmayacaq. Ona görə unudulmayacaq ki, əvvəla, iki ölkə liderləri arasında əldə olunan razılışmaların nəticəsi olan bu addım, yeni sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etməsi Rusiya və Azərbaycan arasındaki münasibətlərdə yeni mərhələnin astanası olaraq qəbul olunur və digər tərəfdən də bu, ölkəmizin suverenliyinin və müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi baxımından çox böyük diqqətə, eləcə də təqdirə layqdır.

Uydurmalarının qarayaxma, böhtan olduğuna, özlərinin də xəyanətkarlıqlarının isbatına, bir aksiom kimi qətiyyən ehtiyac qalmadı

Bəli, bundan sonra sülhməramlılar Azərbaycan ərazisində olmayıacaqlar ve bu vaxta qədər sülhməramlıların nəzarətində olan ərazilərimizi də ele özümüz nəzarətdə saxlayacaq və bu böyük bir tarixi hadisə olaraq qəbul edilməkdədir. Sözsüz ki, bu vaxta qədər sülhməramlıların ərazilərimizdə yerləşdirilməsinin vacibliyini de unutmaq lazımdır. Əvvəla, ona görə ki, üçtərəfli razılışma imzalanandan sonra Qərbin və qeyrönümlü qüvvələrin ərazilərimizə bəhanə taparaq soxulmaması üçün rus sülhməramlılarının yerləşdirilməsi olduqca vacib idi, əks halda, indi nə amerikalıları, nə də ermənipərəst fransızları təpikləsəydi də ərazilərimizi qətiyyən tərk etmək fikrine belə düşməyəcəklər. Tarixi faktlar sübut edir ki, amerikalılar da, fransızlar da soxulduqları əraziləri ən yaxşı halda, hansısa qırğınlardan və fəlakətlərdən sonra tərk etmeli olurlar. Hər halda bunu cəmiyyətimizin sağlam düşüncəli insanları qətiyyən istəməzdilər və bu səbəbdən də üçtərəfli danışılardan sonra sülhməramlıların yerləşdirilməsi tamamilə anlayışla qəbul edildi. Amma təessüflə qeyd etmək istərdik

ki, cəmiyyətimizdə sağlam olmayan düşüncə sahibləri də var imiş və sülhməramlıların ərazilərimizdə yerləşməsinə ağız büzməyi artıq peşə olaraq qəbul etməkdə idilər. Onlar iddia edirdilər ki, rüs sülhməramlıları qətiyyən ərazilərimizi tərk etməyəcəklər və əbədi olaraq ərazilərimizə nəzarəti də biz yox, guya elə onlar edəcəklər. Təbii ki, bu, yanlışlıq idi və yanlışlıq olduğu da sonda öz təsdiqini tapdı və görünür onların iddialarının məntiqsiz fikirlər kimi cəmiyyətimizdə qəbul edilməməsi də buna görə idi. Lakin etiraf da etmək lazımdır ki, onlar artıq öz məntiqsiz fikirləri ilə cəmiyyəti "zəhərləmək" niyyəti ilə hər cür fərziyyələr də uydururdular və bununla ab-havanı da korlamaq üçün əllerindən gələni əsirgəmirdilər. Ümumiyyətə, bezilərinin dinc belə dayanmaq fikrində olmadığı artıq göz önündə idi.

Ölkəmizin, müxalifət məvhumu barədə anlayışı belə olmayan, müxalifətçiliyi yanlış anlayan və radikal müxalifet düşərkəsi kimi özünü göstərən qüvvələri sülhməramlıların ərazilərimizdə yerləşməsindən sonra dənələr əl atırdılar. Müxalifətçiliklə xalqa, dövlətə düşmənçiliyi, xəyanətkarlığı qarışdırın, ayıra bilməyen, ümumiyyətə, başa düşməyən qüvvələr ölkəmizə də, dövlətimizə də, xalqımıza da qara yaxmağı özlərinə, olmayan simasızlıqlarına rəva bilirdilər. Onlar hətta utanmadan iddia edirdilər ki, guya Azərbaycan dövləti öz ərazilərini Rusiyaya "pay" verib və həmin əraziləri ermenilərdən alıb guya ruslara bağışlayıb. Sözsüz ki, birindən alıb digərinə pay vermeyin məntiqsiz iddialar olduğu ele həmin anda da belli idi və ancaq xəyanətkarlıq kimi qiymətləndirilə bilərdi. Bir sözə, hədsiz dərəcədə absurd bir qarayaxma ilə öz dövletinə, öz ölkəsinə, öz xalqına xəyanətkarlıq etməyi özlərinə rəva bilmələri heç bir ölçüyə sığan sayıla bilməzdi. Amma məsələ burasındadır ki, ölkəmizdə olan demokratik şəraitin mövcudluğundan həyasiqliqla sui istifadə etməklə, her bir şərə, böhtana belə el atdıqları günün reallığı sayılır. İndi onların ağızlarına su alıb durmaları səbəbsiz deyil və dediklərinin, daha doğrusu, uydurmalarının, fərziyələrinin qarayaxma, böhtan olduğuna və özlərinin də xəyanətkarlıqlarının isbatına bir aksiom kimi qətiyyən

yən ehtiyac da qalmadı. Bəli, sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etmələri ilə onların ağızlarına elə bil bir damğa vuruldu və əger zərrə qədər həya, abır sahibi olsalar, daha bundan sonra qətiyyən ağızlarını köndələn qoymazlar. Zərrə qədər də olsa, həya-ar sahibi olsalar səhv etdiklərini etiraf edər və reallıqlardan çıxış edər, ölkəmizin, dövlətimizin diplomatik qələbələrini sevincə qarşılıyalar. Daha daqiq desək, məhz rus sülhməramlılarının ərazilərimi tərk etməsi, heç olmasa bundan sonra həqiqətləri dərk etmələri, reallıqları görmələri, vicdanları olduğu halda, bunu etiraf edəcəkləri fonunda onların özləri üçün de tamamilə başqa bir səhifə, yeni bir səhifə açmış olar.

Sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etməsi sadəcə simvolik proses deyil, regionun firavan və dinc gələcəyi üçün atılmış mühüm addımdır

Rusiya sülhməramlılarının yekunda, dəha doğrusu, zamanı gəldiyində ölkəmizin ərazilərini tərk etməsi Azərbaycan və Rusiya olmaqla, iki dövlətin öz münasibətlərini bərabərlik və qarşılıqlı hörmət əsasında qurmağa hazır olduğunu əyani sübutudur. Eyni zamanda, Azərbaycan ərazisində xarici hərbi qüvvələrin bundan sonra olmaması, dəfələrlə qeyd edildiyi kimi, ölkəmizin suverenliyini və müstəqilliyini isbatlayır. Bu, həm də ölkələr arasında qarşılıqlı faydalı tərəfdəşlik üçün əlverişli şərait de yaradır. Belə bir addım, yəni, sülhməramlıların ərazilərimizi tərk etməsi iki dövlət arasında etimadi hədsiz dərəcədə gücləndirir. Həmçinin bu addım ümumi maraqlara, eləcə də suverenliyə olan hörmətə əsaslanan daha dərin və çoxşaxəli elा-

qəlerin inkişafına böyük töhfələr və edir.

Həqiqətən də, məhz her iki ölkənin ali rəhbərliyinin qərarı ilə rus sülhməramlılarının ərazilərimizi tərk etməsi sadəcə simvolik bir proses sayılı bilməz. Etiraf etmək lazımdır ki, bu, regionun firavan və dinc gələcəyi üçün, eləcə də məhz daha yaxın əməkdaşlığı doğru atılmış mühüm addımdır. Konstruktiv dialoqa və əməkdaşlığı hazır olduğunu nümayiş etdiren Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə mövqeyini möhkəmləndirdiyini də etiraf etmək gərəkir. Çünkü Rusiya sülhməramlılarının ölkəmizin ərazilərini tərk etməsinin sabitlik və sülh arzusunu vurğulayaraq, regionun inkişafında mühüm mərhələ olduğunu da başa düşmək çətin deyil. Yəni, yeni bir səhifənin açıldığına görəmək qətiyyən mümkün də deyil. Məhz bu səhifənin açılışı ilə Azərbaycan, təhlükəsizliyi və sabitliyi müstəqil şəkildə təmin etmək qabiliyyətini dünyaya nümayiş etdirir və öz suverenliyini möhkəmləndirməkdə davam edir. Elə Rusiya ilə münasibətlərde hərbi elementdən uzaq olan yeni səhifə də sülh və firavan gələcək üçün möhkəm zəmin yaradacaq əməkdaşlığı və qarşılıqlı anlaşmaya perspektivlər açır. Bu səhifənin və bu perspektivlərin açılışı ilə Azərbaycan, beynəlxalq arenada konstruktiv dialoqa və fəal qarşılıqlı fəaliyyətə hazırlı olduğunu da nümayiş etdirir. Xarici hərbi qüvvələrin mövcudluğundan imtina edilməsi isə ilk növbədə Azərbaycanın müstəqillik və suverenlik prinsiplərinə sadıqlılığını təsdiq edir və bu qərar, bu seçim məhz qonşu ölkələr və bütünükde dünya birliyi ilə daha davamlı, eləcə də qarşılıqlı faydalı əlaqələrin formallaşmasına töhfələr və edir. Yeni səhifə, yeni şərait artıq rahat qarşılıqlı əlaqə, iqtisadi artım, mədəni münbadilə və siyasi dialoq üçün imkanlar yaradır.

Inam Hacıyev

Bolqaristan mətbuatı: İşgal nəticəsində Azərbaycana 50 milyard dollarдан çox ziyan vurulub

Azərbaycanın Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsində Ermənistana qarşı qaldırıldığı iddiaların hüquqi əsasları Bolqaristan mətbuatında geniş işıqlandırılıb. Ölkəmizin Bolqaristandakı səfirliliyindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, məlumatlarda Azərbaycanın BMT-nin irqi ayri-seçkililiyin bütün formalarının ləğv edilməsi haqqında Konvensiyasının normalarının Ermənistən tərəfindən kobud şəkildə pozulduğu ciddi şəkilde əsaslandırılır. Ermənistənin 30 illik hərbi işğali zamanı bütün mülki binaların, xəstəxanaların, məktəblərin, mədəniyyət və tarixi abidələrin, dini abidə və qəbiristanlıqların tamamilə dağıldığı və Azərbaycana 50 milyard ABŞ dollarından artıq ziyan vurulduğu oxucuların diqqətinə çatdırılıb.

Bolqaristan mətbuatında, həmçinin Ermənistən tərəfindən işğal altında olmuş torpaqlarda Azərbaycan topomin adlarının dəyişdirilməsi yolu ilə onların etnik mənsubiyetine dair izlərin məhv siyasetinin həyata keçirildiyi qeyd olunub.

Eyni zamanda, işğal dövründə Ermənistənin Azərbaycanın təbii sərvətlərini qeyri-qanuni istismar etdiyi və ətraf mühitə ciddi ziyan vurduğu diqqəte

The screenshot shows a news article from the 'Стандарт' (Standard) website. The headline reads: 'Азербайджан спрещу Армения пред Международния съд' (Azerbaijan has filed a case against Armenia before the International Court). Below the headline, there is a large photo of a courtroom interior. To the right of the photo, there is a graphic featuring a gavel and scales of justice resting on an open book. The text in the article discusses the court's decision and its implications for Azerbaijan's occupation of Artsakh.

çatdırılır. Bundan əlavə Ermənistən azerbaycanlılara qarşı irqçi təbliğat apararaq etnik ədavəti alovlandırması ve təhsil müəssisələrində, habelə icti-

mai və sosial mediada anti-Azərbaycan nüfəq ritorikasını təşviq etdiyi vürgulanır.

"Aqressiv müxalifət nümayəndələrinin söylədiyi fikirlər böhtan xarakteri daşıyır"

Rusiya sülhəmərlərinin Azərbaycan-dan çıxmazı ilə bağlı Qərbdən maliyyələşən medianın xüsusilə Sevinc Osmanqızının, eləcə də aqressiv müxalifət nümayəndələrinin söylədiyi fikirlər şantaj, böhtan xarakteri daşıyır. Bu fikirlər uzun müddətdir səslənir. Cünki bu insanlar bütün həqiqətlərə, yaxşı neticələrə kölgə salmaq üçün daim öz səyərləni birləşdirir, maliyyələşdirir ağalarının sözünü deməklə özlerinə reyting yaratmağa və gündəmdən qalmağa cəhd göstərirler". Bu sözləri SIA-ya açıqlamasında Milli Meclisin Aqrar siyaset komitəsinin sədri Tahir Rzayev deyib. O xatırladı ki, Rusiya sülhəmərləri tarixi qələbəmizdən sonra imzalanmış bəyanat əsasında Qarabağda yerləşdirilmişdi ve onların getmə müdədləri aydın göstərildi: "Amma reallıqlar, Azərbaycanın tarixi qələbəsi, antiterror tədbirləri və ermənilərin Qarabağdan könüllü şəkildə çıxış getmələri sülhəmərlərlərin burada qalmasını əsassız edirdi. Cünki artıq onlar öz funksiyalarını yerinə yetirmiş hesab olundular. Ancaq təessüf ki, müxalifət, eləcə də Qərəbələrində yerləşən bəzi satqınlar, Azərbaycanın eleyhinə işleyən qüvvələr ermenilərə dəstək verənlər sülhəmərlərin burada əbədi qalacağına inam yaratmaq istəyirdilər. Bildirirdilər ki, sülhəmərlərlər burada uzun müddət yerləşəcək və Rusyanın Qarabağda hərbi bazası yaradılacaq. Lakin dövlət başçısı İlham Əliyev öz çıxışlarında, bəyanatlarında qeyd edirdi

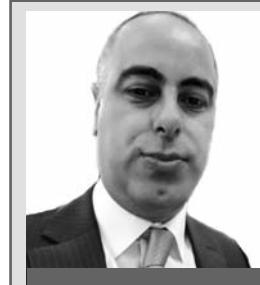

ki, 5 il tamam olduqdan sonra imzalananşənələrin ruhuna uyğun olaraq lazım bilindikdə sülhəmərlərlər ərazimizdən çıxmaga məcbur edilə bilərlər. Biz qələbə caldıqdan, hətta antiterror tədbirlərindən sonra da aqressiv müxalifət və xaricdən idarə olunan Sevinc Osmanqızı kimi bədxahalar bildirdilər ki, rus sülhəmərlərləri Azərbaycan ərazilərini tərk etməyəcəklər. Bu fikirlərin heç bir əsası yox idi.

Sözsüz ki, bu, Azərbaycanı gözdən salmaq məqsədi daşıyır. Cünki Qərəbələlər bir mesaj verilirdi ki, artıq Azərbaycan da Rusiya Federasiyasının o tələblerinə bilavasita boyun əyir və rus əsgərlərinin ister sərhəddə, isterse de Qarabağda yerləşməsinə imkan yaradır". Deputat bildirib ki, onların bu fikirləri tamamilə iflasa uğradı: "Buna baxmayaraq yene də bu təxribatçı fikirlərin sahibləri Azərbaycanla bağlı böhtan xarakterli məlumatların yayılmasına çalışırlar. Bunun sebəbi aydındır. Cünki ister Qərəbələlər, ister Avropada, isterse de Azərbaycanda olan aqressiv müxalifət bir mərkəzdən idarə olunurlar. Onlar alıqları vəsait hesabına Azərbaycana qarşı hər cür qarayaxmanı öz üzərləri-

ne götürüb. Xarici ölkələr qarşısında daşıdıqları öhdəlikləri öz çirkin məqsədləri ilə yerine yetirirlər. Amma reallıqlar göz qabağındadır. Azərbaycan Prezidentinin yürütüdüyü siyaset, beynəlxalq aləmle münasibətlərin yaxşılaşdırılması, beynəlxalq hüquq normalarına düzgün əməl edilməsi və bunun bütün dünyaya yayılması dövlətimizə imkan verir ki, haqlı mübarizəsini davam etdirsin və istenilən səviyyəde öz sözünü desin. Prezident İlham Əliyev dəfələrə bildirib ki, mən nəyin, nə vaxt, necə edildiyini yaxşı bilir, qarşıya qoyulan vəzifəni yerine yetirirəm. Şübhəsiz ki, uzaqgörənliyi olmayan, reallıqları qiymətləndirməyən və satqınlıq yolunu tutan adamlar ölkəmizə zidd olan fikirləri yaymaq məcburiyyətindədirler. Bu, onlara verilən təşriqidir". Zaman isə bu gün Azərbaycanın xeyrine işleyir. Azərbaycanda keçirilən yüksək səviyyəli beynəlxalq tədbirlər, xarici ölkə rəhbərlərinin dövlətimizə səfərləri, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan möhtəşəm bərpə-quruculuq işləri və dönyanın Azərbaycana, onun rəhbərline verdiyi qiymət göstərir ki, heç bir böhtan bizi öz haqlı mübarizəmizdən döndərə bilməz. Bu gün Rusiya-Azərbaycan münasibətləri sağlam məcrada davam edir. Hesab edirəm ki, bu münasibətləri daha da möhkəmləndirmək çox vacibdir. Cünki Rusiya Federasiyası Azərbaycanın haqlı mübarizəsini dəstekləyir, ərazi bütövlüyünü tənqidi və bu mövqedən öz sözünü deyir", - deyə o əlavə edib.

Ləman Sərraf

MƏTLƏB
Metebсалahов@mail.ru

Fransa -
Azadlığın həbs
edildiyi irtica
yuvası!

Fransa artıq əsl yürücü simasını çekinmədən ortaya qoymağa başlayıb. Davam edən iğtişaşlara görə Fransa hakimiyəti Yeni Kaledoniya ordu yerləşdirəcək. Fransa hökuməti etirazları yatırmaq üçün Yeni Kaledoniya fəvqələdə vəziyyətə elan edib. Resmi Paris var gücü ilə öz haqları uğrunda mübarizəyə qalxan minlərlə insanın haqq səsini boğmağa, onları azadlıq yolundan çəkindirməyə çalışır.

Bütün tarixi boyu başqa xalqlara qarşı olmazın müsibət və facielerini töredən, istismar siyaseti yeridən resmi Paris, iyirmi birinci əsrin bu vaxtlarında da öz murdar siyasetini davam etdirir. Budur, Yeni Kaledoniya bu istismara və hüquqsuzluğa qarşı etiraza qalxan insanlara qarşı Fransanın qəddarlığı pikkətənətib.

Fransanın müstəmləkəsi olan, Avropadan min kilometrlərle uzaqda, Sakit okeanın tam ortasında adalardan ibarət Yeni Kaledoniyanın uzun illərdən bəri apardığı azadlıq mübarizəsi, əslində, Fransanın tarixdəki yürücü mahiyyətini bütün dünyaya çatdırın vacib məqamdır.

Yeni Kaledoniya barədə qısa məlumat: Yeni Kaledoniya Fransanın Sakit okeanda yerləşən xüsusi inzibati-ərazi qurumudur. Sakit okeanın cənub-qərb hissəsində, Melaneziyada eyniadlı böyük bir ada və bir qrup kiçik ada ilə təmsil olunur. Cənub-qərbdə Avstraliyanın iqtisadi zonası, şimalda Vanuatu, cənub-sərqədə Fici ilə həmsərhəddir. Yeni Kaledoniyanın əhalisi Qarabağda yaşayın və Fransanın dəstək verdiyi erməni separatçılarının sayından 6 dəfə çox - 245,580 nəfərdir. Paytaxtı Numea şəhəridir və şəhərin 98 min əhalisi var.

Fransa kanak xalqının, ilk növbədə, mədəniyyətinə hücum edib. Əger bir xalqın mədəniyyəti məhv edilirse, o, öz silahını itirmiş hesab olunur. Kanak xalqının 3 min ilə yaxın tarixi var. Fransa buna müdaxilə etmeməlidir. Fransa bu sivilizasiyanı özündən asılı veziyətə getirmək və Qərb mədəniyyəti ilə eyniləşdirmək istəyir. Lakin bu gün gördüyüümüz kimi bu məsələdə Fransa öz isteyinə çatmayıcaq.

Bu gün dünyada hər kəsə gün kimi ayındır ki, neokolonializmin ən bariz nümunəsi Fransanın timsalında tezahür edir. Bu ölkədə insan hüquq və azadlıqlarına münasibət birmənli şəkildə fərqli standartlara əsaslanır. Fransanın müstəmləkəli siyasetinin təxminən 500 illik tarixi var. Bu dövlət istilələr sayesində Afrikənin qərbində və şimalda 20-dən çox ölkəni öz təsir dairesinə almağa nail olub. Afrikənin ərazilərinin təxminən 35 faizi 300 il ərzində tamamilə Fransanın nəzarətində qalıb. Fransa Seneqal, Niger, Kamerun və Mavritaniya kimi bir çox Afrika ölkələrində, xüsusiələ də, Əlcəzair və Ruandada daxili qarşılurma və soyqırımla məsuliyyət daşıyır. Ümumiyyətə, bəşəriyyətin kolonializm tarixinin qanlı cinayətlərinin çoxu mehz Fransa tərəfindən töredilib. Afrika, Cənub-Şərqi Asiya, Sakit Okean, Latin Amerikasında onlara ölkəni işğal altına alan, sərvətlərini talan edən, xalqlarını uzun illər əsərdə saxlayan Fransa həmin ərazilərdə herbi və bəşəriyyət əleyhinə çoxsaylı cinayətlər töredib, fransız silahlı qüvvələri etnik və dini mənsubiyətinə görə yüz minlərlə dinc sakini soyqırımına məruz qoyub.

Gələk Fransa üçün əsl utanc yeri olan Əlcəzairde töretdiyi soyqırımlara. Fransanın soyqırımlarla dolu tarixinde 1,5 milyon yaxın əlcəzairlinin qətlə yetirilməsi bu ölkənin cinayətlərə dolu tarixinin bir vərəqidir. Əlcəzairde Fransanın müstəmləkə işğalına qarşı mübarizə aparan yerli müqavimətlərin kəllə sümükleri həmin dövrde Parisə kolleksiya üçün göndərilmişdir. Amma resmi Paris bu gün na Əlcəzairdən, ne də soyqırımına məruz qoyduğu digər ölkələrdən üzr istəmək istəmir. Əvezində Paris muzeyində əlcəzairli azadlıq döyücülərinin kəllə sümüklerini qənimət kimi saxlayır və ziyanətlərə qürur mənbəyi kimi sərgileyir.

Fransanın yüz ildən çox bir muddət ərzində Əlcəzair xalqına qarşı çox dəhşəti mübaribəni unutdurmağa çalışır. Əlcəzairlilər isə kütəvi qəddarlığı əsla unutmayacaq. Fransanın töretdiyi daha bir faciə isə 1961-ci ilin oktyabrında baş verib. O zaman on minlərlə əlcəzairli işçilər pişəmək üçün Parisdə nümayiş çıxıb və polisin açıdığı ateşlə 1500 etirazçı qətlə yetirilib, minden çox şəxs həbs olunub. Buna "Sena flamları" da deyirlər. Yelisey sarayı hələ də bu faciə ilə bağlı susuzluq nümayiş etdirir. Bu gün Fransanın tərkibindəki subyektlərə qarşı tətbiq etdiyi assimiliyasiya konsepsiya sivil dünya üçün əsl utanc faktıdır. Özünü Avropanın "sivil mərkəzi" kimi saxta piarla gözə soxmağa çalışan Fransanın hakimiyəti, sözün əsl menasında, bəşəriyyət üçün tekə utanc yeri deyil, həm də insan hüquqlarına və azadlıq ideyalarına qarşı canlı həbsxanaya çevrilib. "Mədəni Avropa" bunu görməzdən gələsə de reallıq budur.

Bələ bir irtica ölkəsinin Olimpiya Oyunlarına ev sahibliyinin özü Fransa müstəmləkəsində inleyən xalqlar üçün, minlərlə azadlıqsever insanlar üçün əsl təhəqir olardı. irtica yuvasına çəvirlənən bələ bir ölkədə dostluq, sülh, azadlıq rəmzi olan Olimpiya Oyunlarının keçirilməsi idman ruhuna ziddir. Azadlıq üçün ayağa qalxan insanların qanı ilə idman ruhu heç zaman bir araya siğmaz. irtica və azadlıq bir araya siğmadığı kimi!

Uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi tərbiyəsi dikkət mərkəzindədir

Cəmiyyətin gələcəyi gənc-lərdən asılıdır. Məhz gənc nəslin düzgün tərbiyəsinin nəye görə hər zaman aktual olduğu bu baxımdan başadıslıslıdır. Nəye görə uşaq və gənclərin fiziki, həmçinin mənəvi inkişafının daim diqqət mərkəzində olmasının da anlaşıilandır. Anlaşılan odur ki, fiziki və mənəvi cəhətdən inkişaf etmiş, savadlı, layiqli vətəndaş cəmiyyət üçün olduqca lazımlıdır, vacibidir və bu da gələcəyimizin etibarlı əllərde olduğundan xəber verir. Uşaq və gənclərin fiziki, həmçinin mənəvi tərbiyəsinə, inkişafına dövlətimiz tərefindən xüsusi diqqət və qayğıının göstərilməsi də bu baxımdan heç də səbəbsiz və təsadüfi deyil.

Dövlətimizin uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam tərbiyə olunmasına göstərdiyi diqqət və qayğıını cəmiyyətimiz hər daim hiss edir. Xüsusən də bir-biri-nin ardıcınca yeni-yeni mekteblərin, idman komplekslərinin tikilməsi, eləcə də esaslı təmirinə xüsusi yer ayrılmış dövlət qayğısının bariz nümunəsidir. Təkəc paytaxtda ərazisində deyil, respublikamızın bütün şəhər və rayonlarında, həmçinin ucqar kəndlərdə belə məktəb binalarının yenidən inşa edilməsi, bir çox tehsil ocaqlarının yenidən əsaslı təmir edilməsi, ən müasir avadanlıqlarla təchiz olunması artıq ənənə halını alması da təsadüfi sayıyla bilməz. Çünkü bu, heç də əbəs yere deyil və dövlətimizin təhsil ocaqlarına diqqət ayırmalarının sanki ənənəyə çevrilmesi məhz gənc nəslin düzgün tərbiyə olunmasına hesablanır. Cəmiyyətimiz hər zaman görür və fərqindədir ki, ölkəmizdə təhsil müəssisələrinə, təlim-tərbiyə ocaqlarına xüsusi qayğı da, diqqət də ən prioritet məsələ olaraq qəbul olunur. Həmin diqqət və qayğı sözsüz ki, məhz ölkə başçısının, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi, eləcə də tapşırıqları ile reallaşdırılır və bu da o deməkdir ki, gənc nəslin, uşaq və gənclərin düzgün tərbiyəsinə xüsusi önəm verilir.

Ölkəmizdə təhsil ocaqlarının tikintisi, təmiri ilə yanaşı həmçinin idman komplekslərinin de tikintisi-nə və eləcə də təmirinə, yenilənmə-

sinə, hətta yeni-yeni müasir avadanlıqlarla təchiz edilməsinə xüsusi diqqət ayrılib. Hazırda ölkəmizin ən ucqar rayon və kəndlərində təhsil ocaqları ilə yanaşı, idman müəssisələrinə də rast gəlirik ki, bu da səbəbsiz və əbəs yerə deyil. Məqsəd uşaq və gənclərin təkəc savadlı olmasına deyil, həm də fikizi cəhətdən sağlam olmasına nail olmaqdır. Məhz bu məqsədlə de paytaxtla yanaşı, bölgələrimizdə də müasir standartlara cavab verən idman kompleksləri inşa edilir, idman meydancaları, stadionlar qurulur və bütün bunlar da uşaq və gənclərin idmana olan marağını artırır ki, nəticə etibarı ilə bu da gənc nəslin fiziki cəhətdən inkişafına, sağlam yetişməsinə öz müsbət təsirini göstərmiş olur. Yeri gəlmışkən onu da diqqətə çatdırmaq yerinə düşərdi ki, idman komplekslərinin, idman meydancalarının, stadionların inşasına, təmirinə, bir sözle, idmana və gənc nəslin fiziki cəhətdən sağlam yetişməsinə və inkişafına dövlətimiz tərəfindən diqqətin artırılması neticədə gənclərimiz müxtəlif idman yarışları üzrə ölkəmizin bayrağını ölkə hüdudlarından konarda da yüksəkkərə qaldırmalarına, vətənimizin idman şərfini qorunmalarına, yüksək nəticələr əldə etməlinə, medallar qazanmalarına səbəb olub. Bu gün artıq beynəlxalq idman yarışlarının qalibi olan gənclərimizlə hər birimizin fəxr etməye haqqımız çatır.

Uşaq və gənclərə dövlət qayğısının gücləndirilməsi, onlarla bağlı məsələlərə, onların problemlərinə vətəndaş cəmiyyəti qurumlarının diqqətinin artırılması, ölkənin uşaq və gənclərlə bağlı demoqrafik perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədile mütəmadi olaraq dövlət proqramlarının həyata keçirilməsi istiqamətində dövlət rəhbərimizin sərəncamlar imzalaması onu deməyə əsas verir ki, bu istiqamətdə mühüm tədbirlər görülməkdədir. Ələlxusus da, Azərbaycanda uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı üçün mühüm addımların atılması, görülən işlər, hətta əldə olunan nəticələr sözügedən sahənin ölkəmiz üçün əsas prioritətlərdən olduğunu bir daha təsdiq edir. Uşaq

və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı ilə bağlı bir sıra sənədlərin qəbul edilmesi, ələlxusus da, 2005-2009-cu illəri əhənədən gənclərlə bağlı Dövlət Proqramı, 2007-ci ilin "Gənclər ili" elan edilmesi, "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsili üzrə Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi" barədə ölkə rəhberinin imzaladığı Sərəncam bu sahəyə diqqətin en bariz nümunəsidir. Azərbaycan gənclərinin məhz dünyadan müxtəlif ölkələrində sayıl-b-seçilən, nüfuzlu universitetlərində təhsil alması, təhsilini layiqince başa vurduqdan sonra yararlı mütexəssis, lazımlı vətəndaş olaraq ölkəyə geri dönməsi elə bu diqqət və qayığının təzahürüdür. Dövlətin qayğısı sayəsində bir sıra imkanlardan yararlanma bilən gənclərin sayı olduqca çoxdur, onlar minlərlədir, hansı onların hər biri dövlətimizin diqqət və qayığını her an öz üzərində hiss etməkdədir.

Sözsüz ki, gənclərimiz dövlətimizin diqqət və qayığını layiqince qiymətləndirirler və məhz buna görə də göstərilən qayğı və diqqət artıq öz bəhrəsini verməkdədir. Azərbaycan gəncləri artıq beynəlxalq aləmdə belə seçilir. Gənclərimizin beynəlxalq əməkdaşlığıının son illərdə xeyli genişlənməsi, ikitərefli və çoxtərəfli elaqələrin olduğu dövlətlərin sayının artmaqda davam etməsi də təsədüfi sayila bilməz. "Dialoq və Əməkdaşlıq Uğrunda" İslam Konfransı Gənclər Forumu, GUAM ölkələrinin Gənclər Forumu, Dünya Türk Gəncləri Birliyi, Dünya Gənc Türk Yazarlar Birliyi və "Böyük İpek Yolu" Beynəlxalq Gənclər İttifaqı kimi beynəlxalq gənclər platformlarının təşəbbüskarı, eləcə də təsisçisinin Azərbaycan gəncliyi olması ilə qurur duymağa dəyər. Həm də ona görə qurur duymalıyiq ki, ölkəmizin apardığı gənclər siyaseti uğurlu nəticələr verməkdədir.

Elm, bilik, savad, fiziki tərbiye ilə yanaşı sözsüz ki, gənclərin normal xarakterdə yetişməsində vətəndaşlıq, vətənə məhəbbət hissini təbliğ etməlidir, ki, suverenliyimiz, müstəqilliyimiz, ərazi bütövülüyümüz etibarlı əllərdə olsun. Heç şübhəsiz ki, Mütəffəvli Ali Baş Komandanın, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi, siyasi iradəsi, qətiyyəti, xalqımızın birliyi, Azərbaycan Ordusunun şücaeti, rəşadəti ilə əldə etdiyimiz qələbə, qazandığımız Zəfer de məhz bunun sayəsində, vətəndaşlarımızın vətəni sevməsi, vətən uğrunda canını, qanını belə əsirgəməməsi, Azərbaycanımız uğrunda birleşməsi, birliyi, həmçən, azərbaycanlıq ideyasının olması ilə reallaşdı. 44 günlük müharibənin məntiqi nəticə-

"Bu aksiyalar Qərblə Rusiya arasında gedən mübarizənin tərkib hissəsidir"

"İstər Ermənistanda, istərse də Gürcüstanda baş verən aksiyalar əslinde Qərblə Rusiya arasında Cənubi Qafqaz uğrunda gedən mübarizənin tərkib hissəsidir". Bu sözleri SIA-ya açıqlamasında politoloq Rəşad Bayramov deyib.

O bildirib ki, qarşılara Rusiyani Cənubi Qafqazdan sıxışdırıb çıxarmağı məqsəd qoyan Qərb gücləri bütün mümkün vasitələrle Cənubi Qafqaz ölkələrinə təsir, təzyiq göstərməyə davam edirlər: "Təbii ki, Azərbaycana da bu istiqamətdə təzyiqlər oldu. ABŞ konqresində olan dinləmələr, sanksiya hədələri ilə bağlı çıxışlar, ayrı-ayrı Avropa institutlarının Azərbaycanla bağlı qərəzlə qətnamələri, bəyanatları, hamısı əslində rəsmi Bakıya təzyiq məqsədilə edildirdi. Amma Azərbaycanın bütün bu təzyiqlərə boyun əyməməsi, eləcə də öz xarici siyasetində balanslı siyaseti həyata keçirməsi, müstəqil xarici siyaset kursunu davam etdirməsi böyük ölçüdə müxtəlif Qərb dairələrini Azərbaycana təzyiq göstərməklə nəyə nail olmuşun mümkünsüzlüyünə inandırıa bildi. Bundan sonra konkret olaraq Cənubi Qafqazın digər iki ölkə ilə bağlı fəaliyyətə başlanıldı.

Məlumdur ki, Ermənistanda tərəfi böyük ölçüdə artıq Rusiyadan uzaqlaşmaq üçün müəyyən addımlar atır. Bu da Qərbin təzyiqləri və sifarişi nəticəsində həyata keçirilir. Eyni şəkildə indi Gürcüstanda da Qərbin bir çox ölkələrinin qəbul etdiyi ABŞ, Böyük Britaniya, Fransanın qəbul etdiyi xarici agentlər haqqında qanun bəhanəsi ilə insanların küçəyə çıxarılması və etirazlar baş verir. Əslində bu qanun bəhanədir. Hətta bu qanun qəbul olmasayı belə, Qərb dairələri hər hansı başqa bəhanə ilə Gürcüstana təzyiq etmək niyyətlərini ortaya qoya-cadılar və təzyiq edəcəklər".

Onun sözlerinə görə, Ermənistanda baş verənlər hal-hazırda sərhədərin demarkasiyası və delimitasiyası və dörd kəndə bağlı olduğu görünüşə də, əslində o da hakimiyət uğrunda mübarizədir: "Ermənistanda bu aksiyaların arxasında Rusyanın V kolon qüvvələri dayanır, Gürcüstanda əksinə aksiyaların arxasında Qərb dayanır və yerdə də Qərbin V kolonu meydanlara töküüb. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, Qərb dairələri Cənubi Qafqazda Rusiyaya qarşı ikinci cəbhənin açılmasına cəhd göstərirlər. Qərb Rusiyani regiondan uzaqlaşdırmaq üçün mübarizə aparır, Rusiya isə regiona təsir imkanlarını əlindən verməmək üçün fəaliyyətə başlayıb. Proseslərin bundan sonrakı gedisi nə olacaqını indidən proqnozlaşdırmaq çətinidir. Çünkü hər iki tərəf sonanın mövqəsi mübarizəsini davam etdirəcək. Amma nəticə əldə olunmazsa, böyük ehtimalla Qərblə Rusiya arasında bir-birine güzəştli şəkildə razılaşma həyata keçiriləcək. Ermənistən Rusyanın nəzarətində qalması şərtile Gürcüstənən Qərbin nəzarətinə verilməsi və ya əksinə Qərbin Ermənistanda möhkəmlənməsi fonunda Rusyanın Gürcüstəndəki mövqələrinin qorunub saxlanması istiqamətində hansısa razılaşma elementləri ola bilər. Amma bu sonrakı mərhələnin işidir. Hələ ki, biz hər iki tərəfin sonanın mövqələri əldən verməmək, Qərbin də yeni mövqələr əldə etmək üçün mübarizəsinə şahidlilik edirik".

Söylü Ağazadə

Təndaş olmaq deməkdir və bütün bunlar azərbaycanlıq ideyasının əsasını təşkil edir, hansı hər bir azərbaycanlı gənc məhz bu ruhda, belə bir mənəvi ruhda yetişməlidir. Bu ruhda yetişməlidir ki, suverenliyimiz, müstəqilliyimiz, ərazi bütövülüyümüz etibarlı əllərdə olsun. Heç şübhəsiz ki, Mütəffəvli Ali Baş Komandanın, cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi, siyasi iradəsi, qətiyyəti, xalqımızın birliyi, Azərbaycan Ordusunun şücaeti, rəşadəti ilə əldə etdiyimiz qələbə, qazandığımız Zəfer de məhz bunun sayəsində, vətəndaşlarımızın vətəni sevməsi, vətən uğrunda canını, qanını belə əsirgəməməsi, Azərbaycanımız uğrunda birleşməsi, birliyi, həmçən, azərbaycanlıq ideyasının olması ilə reallaşdı. 44 günlük müharibənin məntiqi nəticə-

İnam Hacıyev

LAÇIN 32 il əvvəl: xəyanət və işğal

2020-ci ilde 28 il idi ki, Laçın bədxah ermənilər tərəfindən işğal edilmişdi. Bu 28 ilde nələr olmuşdu, nələr keçmişdi, nələr yaşanmışdı... Laçınlılar yurdlarından dildərin salınmışdı. Dədə-baba yurdundan çıxarkən Laçın boyda dərdi də ürəyinə qoyub gələn neçə-neçə ağısaqqal, ağıbırçaklılarımız elə bu dərdlə də dünyalarını dəyişmişdilər. Yaşayanlar isə məcburi köçkünlüyün hər üzünü görmüşdülər. Köçkünlüyün ilk illərində ölkəmizdəki iqtisadi böhranla öz elində-evində yaşayanlar ağır həyat sürdükləri halda, məcburi köçkünlərin necə yaşamاسını düşünmək o qədər də çətin deyildi.

1992-ci il deyiləndə gözlər önungən çörək növbələri, ərzaq qılıqlı, sərhədlerimizdən tez-tez gələn qara xəberlər-torpaqların işğalı, sərhədboyu rayonların ermənilər tərəfindən atəşə tutulması, bir-birinin ardına evlərə daşınan cənəzələr-şəhidlər və günlər boyu saymaqla bitməyən digər dərsədir. Üstəlik ölkədəki siyasi vəziyyətin gərgin olması, hakimiyət uğrunda mübarizələr, pərakəndəlik və hərcmərclik, ümumilikdə özbaşınalıq elə Laçının işğalına da səbəb olan amillər idi.

1992-ci ilin Azərbaycanı və Laçın neçə işğal olundu

1992-ci ilin Azərbaycanı tarixin səhifələrinə ağır siyasi böhranlı günlərə əks olunub. O zaman Azərbaycan Xalq Cəbhəsi (AXC) Azərbaycan prezidenti Ayaz Mütəllibovun istəfəsini tələb etmiş, o isə müxalifətin təzyiqi ilə 6 martda istəfa vermişdi. Prezident səlahiyyətlərini Yaqub Məmmədov icra etməyə başlamış, Rəhim Qaziyev isə müdafiə naziri olmuşdu.

Lakin hakimiyətin dəyişməsi ölkənin siyasi mənzərəsində elə bir dəyişiklik yaratmamışdı. Belə ki, 9 mayda Şuşa işğal edilmiş, bu isə Azərbay-

canda daxili siyasi gərginliyi daha da şiddetləndirmişdi.

Rəhim Qaziyev elə bu zaman siyasi gərginlikdən istifadə edib xalqın etimadını qazanmaq üçün əsl məqam olduğunu düşünərək Şuşanın işğaldan azad edilməsi üçün Moskva ilə danışqlara getmiş, guya ki, Rusiya Müdafiə Nazirliyinin dəstəyini eldə edə bilmişdi. Deyilənə görə daxili qoşunlar və polis bölmələrindən ibaret canlı dəstək və herbi texnika ilə təchiz edilmiş milli ordu hissələri mayın 12-de Şuşa ətrafına yerləşdirilmiş, lakin əməliyyat həyata keçirilməmişdi. Səbəb? Səbəb olaraq göstərilir ki, bu zaman orduda itaetsizlik başlamışdı. Bəzi hərbi komandirlər Laçından qovulmuşdu. Maraqlıdır, bu itaetsizlik neçə baş vermişdi? Torpağı işğal olunan milli ordu komandır və əsgərləri neçə itaetsizlik göstəre bilərdilər?

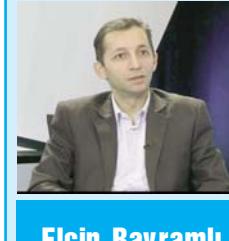
Bu gündən həmin dövər nəzər salanda torpağı işğal olunan milli ordu komandır və əsgərlərinin itaetsizliyindən çox, ölkədə hakimiyət uğrunda mübarizələr daha çox diqqəti cəlb edir. Şuşa, onun ardına isə Laçın sanki bir oyuncaq kimi ortalıqda qalmışdı. Bu yurd yerləri uğrunda dərhal mübarizə başlamalı olduğu halda, hakimiyət sevdası bu hissi üstələmişdi.

Həmin dövrdə Azərbaycanın müstəqilliyinin elan olunmasına, Dövlət Müstəqilliyi haqqında Konstitusiya Akti qəbul edilməsinə baxmayaraq, SSRİ

hələ də bərpa olunmaq arzusundan vaz keçə bilmir, bu səbəbdən də 14 mayda Ali Sovet Araz Mütəllibovu yenidən hakimiyəti gətirmişdi. Bu isə vəziyyəti daha da çətinləşdirmiş, ölkədə ikitirəlik yaranmışdı. AXC hakimiyətdə qalmaq, Mütəllibov hakimiyətdən getməmək uğrunda mübarizə apararkən, açıqlı AXC həmcinin Bakıda inqilab etmiş, cəbhe bölgəsində, o cümlədən Laçında yerləşdirilən AXC batalyonlarına mövqelərini tərk edərək Bakıya üz tutmaq əmrini vermişdi. Sonralar isə bunun adını orduda itaetsizlik qoymuşdu.

Bunun ardınca, mayın 15-də İsgəndər Həmidov texnika ilə parlamente daxil olaraq Mütəllibovu devirmişdi. Bu hadisələr fonunda isə Şuşanın işğaldan azad edilməsi və Laçın üçün yaranan təhlükə təbii ki, ikinci plana keçmişdi. Çünkü birinci planda hakimiyət davası idi. Neticədə Şuşa işğal altında qaldı, onun azad edilmesi hakimiyət sevdasına qurban getdi və Laçının işğali üçün münbit şərait yaradıldı.

Beləliklə, AXC hakimiyəti əline aldi. Bunun üçün mübarizə apardığı günlərdə vəziyyətdən xəbərdar olan erməni komandanlığı Laçına hücum əməliyyatına başladı. Erməni qüvvələri ilk növbədə Zarisli kəndinə hücum edərək oradakı azərbaycanlı qüvvələri qovdu.

Elçin Bayramlı

Ailə institutumuz niyə dağılır?

Bir neçə gün önce 15 may Beynəlxalq Ailə Günü bütün dünyada qeyd edildi. Hazırkı zamanda ən aktual mövzularlardan biridir ailə mövzusu. Elə mən də bu mövzuya toxunmağa qərar verdim. Bu problem bizdə artıq fəlakət həddinə çatmaq üzərdir. Evlilik və boşanmalarla bağlı son statistika vəziyyətin necə fəcieli və acınacaqlı olduğunu bir daha ortaya qoysu. Uzun illərdir həyacan təbili ələrlə qəribən ki, ailə dəyərlərimiz məhv olmağa doğru gedir. Əfsuslar olsun ki, heç bir reaksiya yoxdur və vəziyyət getdikcə pisləşir. Keçən il boşanmalar 40 faiz idə, indi isə artıq 50 faizi keçib. Boşanmaların sayı çox sürətlə artır. Bu milli genofondun məhv olması deməkdir. Bu tendensiya o qədər sürətlə gedir ki, artıq yaxın illərdə çox acınacaqlı vəziyyətin yaranacağına şübhə yoxdur.

Boşanmalara müxtəlif səbəblər göstərilir. Mən həmin səbəblərin heç biri ilə razı deyiləm. Bu səbəblərin heç bir ciddi arqumenti yoxdur və faktə esaslanmır. Burada sosial səbəblər göstərilir. Amma onun rolu o qədər böyük deyil. Maksimum 10-20 faiz civarındadır. Mən hesab edirəm ki, problem əsas səbəbi mənəvi deqradasiya ilə bağlıdır. Yəni artıq insanlar, xüsusilə gənclər mənəvi dəyərləri arxa plana atıb, yalnız maddi dəyərlər üzərində həyatlarını qurmağa çalışırlar. Bu müasirləşmək adı altında, guya Avropa dəyərlərinə integrasiyasının nəticəsidir. Artıq bir çox insanlar üçün mənəvi dəyərlərin heç bir təsiri qalmayıb. Ancaq ailəyə maddi dəyərlər üzərində baxırlar. Aparılan təbliğatların nəticəsində gənclərin evlənməməsi və ya evləndikdən sonra qısa müddətdə boşanması geniş vüsat alıb.

İndi coxları həyata əyləncə kimi baxır. Ailə isə bu əyləncəyə mane ola bilər. Bu səbəbdən bəzi gənclər ailə-usaq sahibi olmaq istəmir. Ancaq öz kefləri üçün yaşamağa üstünlük verirlər. Bunların hamısı birlikdə mənəvi deqradasianının nəticəsidir. Problemin əsas səbəbi bununla bağlıdır. Maksimum 20 faiz fərqli səbəblər ola bilər. Psixi problemi və narkotikə meyilliyi olanların ailələrinin dağıılması normaldır. Çox ağır sosial vəziyyətində yaşayanlar arasında boşanılara rast gelinir. Bu hallar isə çox azdır.

Əger boşanmalarda səbəb social problemlərdirdə onda həm bütün tarixdə, həm də indi bütün dünyada belə olardı. Lakin faktlar əksini göstərir. Azərbaycan xalqının ən ağır yaşadıığı vaxtlar Büyük Vətən Müharibəsi dövrü, həmçinin 90-ci illərdir. Bu dövrlərdə demək olar ki, boşanmalar yox idi və çox cüzi idi. Bu o deməkdir ki, insanların mənəviyyatı güclüdürse burada kasıbçılığın, maddi çətinliyin zərrə qədər rolü yoxdur. Görürük ki, əksinə sosial vəziyyət daha yaxşı olanda kütləvi şəkildə boşanmalar gedir.

İkinci bir arqument. Dünya ölkələrində olan statistikallara baxan zaman görürük ki, məhz yoxsul və kasib ölkələrdə boşanma faizləri çox minimumdur və daha imkanlı ölkələrdə isə bu göstərici maksimumdur. Üçüncü arqument isə odur ki, Azərbaycanda boşanınanların əksəriyyəti nisbətən imkanlı ailələrdir. Bu 3 fakt oru sübut edir ki, social-iqtisadi səbəblərin payı çox cüzi ola bilər, əsas səbəb mənəvi deqradasiyadır.

Buna görə də, əgər milli genofondumuza, ailə institutumuza xilas etmek istəyirikse, milli-mənəvi dəyərlərimizə qarşı aparılan təbliğatın qarşısı alınmalıdır. Televiziyalarda və internetdə bu təbliğatlar açıq şəkildə aparılır. Müasirlək adı altında bu təbliğatlar gənclərin psixologiyasına menfi təsir edir və dəyərləri dəyişdirir. Biz bunun nəticələrini görürük. Biz dövlət və geləcək olaraq sağlam milli genofond istəyirik, bu təbliğatlara qarşı ciddi mübarizə aparmalıyıq.

Son vaxtlar boşanmaların asanlaşdırılması prosesi gedir. Bir çox vəkillər var ki, boşanmalar ilə bağlı sanki yarışa giriblər. Ətrafdan da hamı buna dəstək verir. Sanki ailənin dağılmışına təkid edirik. Bir çox ölkələrdə ailələrin dağılmışının qarşısını almaq üçün boşanmalar çətinləşdirilir. Uzun müddət ailəli olan şəxslərə müəyyən güzəştər edilir. Bütün bu prosesin qarşısını aimaq üçün heç nə edilmir. Ciddi tədbirlər olmasa tezliklə ailə institutuzun və milli-mənəvi dəyərlərimizin tamamilə məhv olduğunu görəcəyik. Bu səbəbdən də həm dövlət, həm də cəmiyyət bu sahədə çox ciddi iradə ortaya qoymalı və problemin həllinə çalışmalıdır.

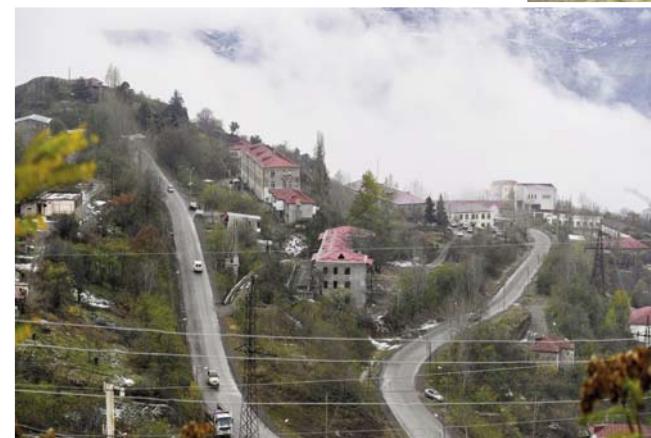
Döyüşçü qüvvəsi ve texnikası yetəri qədər olmayan, üstəlik sərkərdəsiz, başipozuq ordu çəş-baş qalmışdı. Bu zaman Laçını qarşıda nəyin gözlədiyi barədə Bakıya məlumat verilsə də, lakin Bakı susur, heç bir köməklə göstərmirdi. Ordu və yerli əhalisi az texnika ilə güclü texnikaya malik düşmənlə üz-üzə qalmaçı olur. Hakimiyətin süküntündən istifadə edən erməni qüvvəleri Turşus kəndini işğal edir və Laçına doğru irəliləməyə başlayır. 18 maya qədər Laçın boşaldılır. Həmin gün Laçın şəhəri işğal edilir və yağmalanaraq yanılır. Şəhərin 8 minə yaxın əhalisi qaçın düşür.

Bütün bunlar barədə mayın 10-da Şuşa şəhərində olan Prezident İlham Əliyev şəhər sakinləri ilə görüşü zamanı demisidir: Mayın 10-u hər birimiz üçün, təbii ki, mənim üçün əziz gündür - Ulu Önderin doğum günüdür. Onun ən böyük arzusu bu reallıqları görmək idi, işgala son qoymaq idti və məhz onun fəaliyyəti nəticəsində biz inkişaf yoluna qədəm qoyduq. Ona qədər hənsi hadisələr baş verirdi, siz, yəni, yaşlı nəsil yaxşı xatırlayırsınız - hakimiyətsizlik, özbaşınalıq, xaos, hakimiyət uğrunda gedən mübarizə, hakimiyətdə səriştəsiz, qorxaq, satqın, xain insanların yerləşdirilməsi. Bütün bunlar Şuşa kimi şəhərin, digər şəhər və kəndlərimizin işğal altına düşməsinin səbəbi olmuşdur. Təsadüfi insanlar hakimiyətə gəldi. Küçələrdən heç bir təhsil almamış, heç bir dövlət işində təcrübəsi olmayan, heç bir biliyə malik olmayan müdafiə nazirləri, dövlət katibləri, parlament sədrləri, prezident vəzifələrinə yiyələndilər və bunun acı nəticəsini Azərbaycan xalqı çəkdi. Şuşanı müdafiə etməyə söz verən, eks təqdirde öz başına güllə çaxmağa söz verən o ünsür görəsənindi hənsi hissələr yaşıyır? Əminəm ki, bu güne sevinmir. Onun kimlər, o vaxt hakimiyətə can atan AXC-Müsavat cütlüyünün tör-töküntülləri, onların böyük əksəriyyəti bizim Zəfərimizə sevinmeyiblər, əksinə peşən olublar. Bizim Qəlebəmizə bu güne qədər kölgə salmağa çalışırlar, ermənilərlə əlbir olub bizim Zəfərimizi aşağılamaq, ona kölgə salmağa çalışırlar. Məhz onların hakimiyətə can atmaları dövründə və ovaxtkı hakimiyətin satqın, qorxaq olması səbəbindən Şuşa işğal altına düşdü. Şuşanı müdafiə etmək üçün çox da böyük qüvvə lazımdı. Siz ki, bunu yaxşı bilirsiniz. Şuşa yiyəsiz qalmışdı və Şuşanın düşmənə təhvıl verilməsi Xalq Cəbhəsinə hakimiyətə gəlmək üçün yol açdı. İndi baxın, o tarixlərə, tarixi hadisələrə. Bir neçə gündən sonra onlar hakimiyətə gəldilər, o hakimiyəti yixdilər, əvəriliş etdilər. Xalqın haqlı etirazını, neçə deyərlər, öz təreflərinə çəkmək üçün Şuşanı, sonra Laçını, ondan sonra Kelbəcəri qurban verdilər. Bununla da keçmiş Dağılıq Qarabağ Muxtar Vilayəti Ermənistandan de-faktō coğrafi nöqtəyi-nəzərinən birləşdi.

Böyük strateji əhəmiyyətə malik yurd yeri

Laçın rayonu Azərbaycanın qərbində, Kifçik Qafqazda yerləşir. Şimaldan Kəlbəcər, cənubdan Qubadlı, şərqdən Xocalı, Şuşa və Xocavənd rayonları, qərbən isə Ermənistana həmsərhəddir. Laçın Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun böyük strateji əhəmiyyətə malik olan bölgəsidir. Tək Laçın dəhlizinin buradan keçməsi rayonun strateji üstünlüyünü şərtləndirən əsas amildir. Məhz elə buna görə də Ermənistana uzun illər tamah dişini Laçına qıcamış və onun əldən getməməsi üçün tədbirlər görmüşdül.

Laçın dəhlizi 1992-ci ilin mayında Azərbaycan Respublikasının ərazisində erməni qüvvələri tərefindən Qarabağın qondarma "Dağılıq Qarabağ Respublikası" ilə Ermənistana Respublikası arasında açılan dəhlizdir. Uzun illər boyu fealiyyət göstərən bu dəhliz Ermənistani Qarabağın dağılıq hissəsinə birləşdirən yegane təchizat və təminat yolu olaraq Qarabağ məhərəbəsinin ilk mərhələsində Er-

eni 30 kilometr olsun. Mən buna qəti etiraz etdim və dedim ki, Ermənistana tərefinən bu iddiası tamamilə əsassızdır. Dəhliz çərçivəsində təhlükəsizlik tədbirlərini təmin etmək üçün bu qədər geniş dəhlizə ehtiyac yoxdur. Ona görə mən bunu tamamilə qəbul edilməz təklif kimi hesab etdim və öz fikrimi bildirdim.

Ondan sonra ikinci variantda Laçın dəhlizinin eni 10 kilometr nezərdə tutulurdu. Buna da mən razılıq vermedim və nəticədə, 5 kilometr eni olan dəhliz haqqında razılıq eldə edildi. Beş kilometr hem bizim üçün, hem Dağılıq Qarabağda yaşayan ermənilər üçün və təhlükəsizliyi təmin etmək üçün kifayət qədər məsafəni əhatə edir".

Dövlətimizin başçısı onu da vurğulayırdı ki, uzun illər ərzində - 30 ilə yaxın aparılan danışlıqlarda Laçın rayonunun Azərbaycan'a qaytarılması, xüsusilə Laçın dəhlizi ilə bağlı olan məsələ həmişə çox önemli və ayrı bir mövzü kimi müzakire olunurdu. Ermənistana tərefi, ümumiyyətə, hesab edirdi ki, bütün Laçın rayonu onlara dəhliz kimi verilməlidir. Əfsuslar olsun ki, bəzi Qərb dairələri bu mövqeyi dəstəkləyirdi. Bu da Ermənistana mövqeyini daha barışmaz edirdi və demək olar ki, düşmən tamamilə azğınlaşmışdı. Bunun nəticəsində, məhz Laçın rayonunda çox ciddi məskunlaşma siyaseti aparılmışdı. İşğaldan azad edilmiş digər yerlərdə qanunsuz məskunlaşma baş verirdi, amma bu dərəcədə yox, bə həcmədə yox.

Bələliklə, Laçının işğaldan azad olunması ikiqat qələbə sevincini bize bəxş etdi. Öləkənin başçısının uzun illər apardığı danışlıqların, həyata keçirdiyi tədbirlərin nəticəsi olaraq bu qədər böyük əhəmiyyətə malik olan yurd yerimiz ermənilərin və onların havadarlarının isteklərinin əksi olaraq geri qaytarıldı. Laçın ermənilərə göz dağı oldu.

Laçına-yurda, el-obaya, evə-ocağa qayıdış

Laçın azaddır və bu yurd yerimizdə də dövrləri kimi böyük quruculuq işləri görülür. Prezident İlham Əliyev öten il Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətə xalqa müraciətində deyirdi: "Avqustun 26-da - nezərdə tutulmuş vaxtdan xeyli evvəl biz Laçın şəhərini de azad etdik və eyni zamanda, Laçın rayonunun Zabux və Sus kəndlərinə də qayıtdıq. Bu da böyük naiyyətdir... Əminəm ki, biz 2023-cü ildə laçın-

ıları Laçına qaytaracaq, ilk keçmiş köçkünə öz doğma torpağına qayıdaqlar.

Dövlətimizin başçısı öten il aprelin 18-də Salyan rayonunda Azərbaycan Televiziyanı məsahibəsində isə belə deyirdi: "Mən bir müddət bundan əvvəl demişdim ki, biz keçmiş köçkünələri bu ilin sonuna qədər Laçın şəhərini qaytaracaq. Bax, bu gün tam əminliklə deyə bilərəm ki, biz yay aylarında artıq buna nail olacaq. Yəni, biz bu işi vaxtından tez görürük... Əger birinci mərhələdə Laçın şəhərində 400-dən bir qədər çox evin inşasını nəzərdə tuturduqsə, son məlumatla, son planlarımıza görə, ancaq fərdi evlərin sayı 570 olacaq. Eyni zamanda, 140-dan çox mənzil hazır olacaqdır. Yəni, beləliklə, 700-dən çox ailəni biz bu ilin yay aylarında Laçın şəhərində yerləşdirəcəyik.

Bələliklə, 28 may 2023-cü il tarixdə Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, keçmiş məcburi köçkünələrin bərpə edilən və yenidən qurulan Laçın şəhərini qayıdışi başlandı. Birinci mərhələdə şəhərə 20 ailə, yəni 97 nəfər köçürüldü. Və mərhələli şəkildə artıq laçınlılar doğma ata-baba yurdlarına qayıdırular.

Heç kim qələbəmizə kölgə sala bilməz

II Vətən müharibəsi tariximizin parlaq səhifələrini teşkil edir. Bu səhifələri çox məqamlar xarakterizə edir: dövlət-xalq birlüyü, həmrəylik, vətənpərvərlik, torpaq sevgisi, bayraq sevdası, ölümün üzünə dik baxmaq əzmi və sair.

Torpaqlarımızın bir gün azad olunacağına əminliyin bütün çıxışlarında bildirən Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasi kursunun uğurla davam etdirilməsinin, 20 il ərzində ölkənin iqtisadi gücünün artırılmasının, ordu quruculuğu işinən başa çatdırılmasının, vətənpərvər gənclərin yetişdirilməsinin nəticəsi olaraq 2020-ci ildə çıxdığımız Zəfər yolunu 2023-cü ildə başa çatdırıldı.

Böyük Zəfər əldə etdik. Ardınca azad etdiyimiz yurdları abadlaşdırmağa başladık. Dünənədək erməni adlı düşmənlə üz-üzə qalmışdıqsə, Zəfərdən sonra AXC-Müsavat tör-töküntüsü özlərinə onların yerinə qoydu. 2020-ci ildən düz 2023-cü ildək "Bəs Xankəndi, Xocalı, Xocavənd?" dediler. Lakin anlaya bilmədilər ki, onların qısa zamanda saatib-sovduları torpaqları belə qısa bir vaxtda geri almaq mümkün deyil, bunun üçün zamanı ehtiyac var. 2023-cü ildə adları çəkilən torpaqlarımızda azad edildikdən sonra isə yeni bəhanelər axtarmağa başladılar. Onlardan biri də Rusiya Sülhəməramlı Qüvvələrinin Qarabağda qalması ilə bağlı oldu. Lakin onun da zamanı gelib çıxdı. Budur, sülhəməramlı qüvvələr yola salınıb.

Bütün qəlebelərə, eləcə də ölkədə görülen işlərə kölgə salmaq onların çoxdan ki pəşəsidir. Lakin nə üçün özlərinə bir sual vermirlər ki, yaxşı, biz bu xalq üçün nə etmişik, bax, bu, çox maraqlıdır.

Tarix hər ana şahiddir: dünənə də, bu gənə də. Bir de xalqın gözü tərəzidir. O, nəyin, kimin yaxşı, pis olduğunu bilir və qiymətini də buna müvafiq olaraq verir. Boş-boş danışmaq kimə gerəkdir?.. Yuxarıda haqqında dənisdigimiz tarixə bütün xalq şahiddir axı...

Mətanət Məmmədova

17 May Ümumdünya İformasiya Cəmiyyəti Günüdür

Bütün dünya ölkələrində ol-
duğu kimi, Azərbaycanda
da bu gün 17 May Ümumdünya İformasiya Cəmiyyəti Günü kimi qeyd olunur. Müstəqil dövlətimizdə zamanın və dövrün çağırışlarına uyğun olaraq Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin formallaşması strateji məsələ kimi qarşıya qoyulmuş və müasir cəmiyyətə inteqrasiya səviyyəsi dövlətin iqtisadi inkişaf dərəcəsi-ni əks etdirən amilə çevrilmişdir.

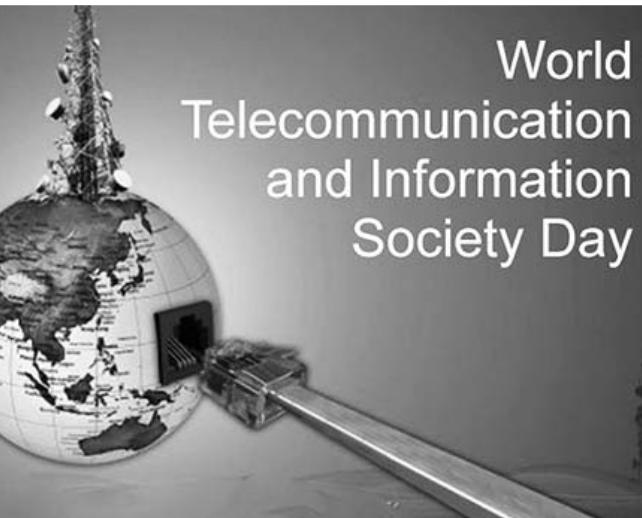
Dünyada en dinamik inkişaf edən informasiya-kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sahəsi respublikamızda da prioritet sahə olmaqla, daim diqqət və qayğı ilə əhatə edilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dünyada gedən prosesləri uzaqqorənliliklə qiymətləndirərək, İKT sektorunun, informasiya və biliklər iqtisadiyyatının inkişafını ölkəmizdə prioritet sahə elan etmişdir. Azərbaycanda bu sahənin inkişafı ilə bağlı milli strategiyalar, strateji yol xəritələri, dövlət proqramları, qanunvericilik aktları qəbul edilib. Bu gün iirmi birinci yüzillikdə bəşəriyyətin yeni inkişaf dövrüne qədəm qoyması yeni cəmiyyətin formallaşmasını labüb edib. Belə bir dövrədə beynəlxalq aləm - 17 may tarixini Beynəlxalq Telekommunikasiya və Rabitə, həmçinin, Ümumdünya İformasiya Həmçəyi Günü elan olunması kimi qeyd edir. Beynəlxalq Telekommunikasiya və Rabitə Günü Beynəlxalq Elektrolaq İttifaqı idarəedici Sovetinin 1969-cu il qərarı ilə təsis olunub. Ümumdünya İformasiya Cəmiyyəti Günü isə Birleşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyası tərəfindən 27 mart 2006-ci il tarixdə elan edilib. Bu tarixin seçilməsi də təsadüfi deyil. 1865-ci ilin həmin günündə Parisdə 20 Avropa ölkəsinin nümayəndələri Beynəlxalq Telegraf İttifaqının yaradılması haqqında müqavilə imzalayıblar.

Azərbaycanda bu sahənin əsasını Ulu Öndər Heydər Əliyev hələ ötən əsirin 70-ci illərində qo'yub. Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 2003-cü ildə imzaladığı "Azərbaycan Respublikasının inkişafı namənə informasiya və kommunikasiya texnologiyaları üzrə Milli Strateji" 10 il ərzində görüləcək işlərin ümumi xəttini müəyyənəşdirdi. Heydər Əliyev siyasetini uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2004-cü ildə Rabitə və İformasiya Texnologiyaları Nazirliyinin yaradılması haqqında Sərəncam imzaladı. Daha sonra 21 oktyabr 2005-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında rabitə və İformasiya Texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət Programı"nın imzalandı. Buna uyğun olaraq, ölkəmizdə informasiya cəmiyyətinin qurulması istiqamətində arادıcı tədbirlər həyata keçirildi.

VƏTƏNDAS MƏMNUNLUĞUNA HƏDƏFLƏNƏN LAYİHƏLƏR

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin "Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında" Fermanı ölkəmizdə, nəinki elektron hökumətin inkişafı, həm də korrupsiyaya qarşı mübarizənin daha da gücləndirilməsində mühüm rol oynadı. Bu xidmətlər bürokratik əngelləri və mümkün korrupsiya hallarını aradan qaldırıb. Beləliklə, Prezident yanında Vətəndaşlara Xidmet və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi və onun tabeliyində olan "ASAN Xidmet" mərkəzləri yaradıldı. Bu qurumun yaradılmasında məqsəd vətəndaşlara birbaşa xidmet göstərmək, "ASAN Xidmet" mərkəzlərinin vahid şəkildə idarə edilməsi idi. 2012-ci ildən başlayaraq, Bakının bir neçə rayonunda "ASAN Xidmet" mərkəzləri sakinlərin istifadəsinə verildi. Daha sonra bu proses regionları da əhatə etməyə başladı.

Bu illər ərzində "ASAN Xidmet" bir neçə beynəlxalq dərəcəli sertifikata layiq görülb, həmçinin Britaniya Əməyin Mühafizəsi Şurası tərəfindən beynəlxalq müsabiqənin qalibi olub. Özünəməxsus hüquqi strukturu olan bu model bir çox beynəlxalq qurumlar və ekspertlər tərəfindən təqdirəlayıq

hesab olunur. "ASAN xidmet" nümunəyə çevrilib. Sosial təminat sahəsində buna bənzər DOST mərkəzləri fəaliyyətə başlayıb. Dövlət başçısının vurğuladığı kimi, "ASAN xidmet" kimi, DOST mərkəzləri de bütün ölkəmizi əhatə edəcək.

Artıq vətəndaşlar bir səra dövlət xidmətlərinən heç bir bürokratik əngəl, zaman, məkan problemi olmadan rahat şəkildə istifadə edə bilirlər. "Bir pəncərə" prinsipinə əsaslanan "Elektron Hökumət" portalının fəaliyyəti, "ASAN Xidmet" modeli ölkəmizin bu sahəde uğurla həyata keçirilən və vətəndaş məmnunluğuna hədəflənən layihələrdir.

Ölkəmizdə informasiya cəmiyyətinin, elektron dövlətin,

informasiya və biliklər iqtisadiyyatının dayanıqlı inkişafı istiqamətində genişməqası kompleks tədbirlər həyata keçirilir. Bu tədbirlərin nəticəsi olaraq, Azərbaycanda genişzolaqlı internet infrastrukturunu inkişaf etdirilmiş, vətəndaşların təhlükəsiz, keyfiyyətli və ucuz internet xidmətlərindən istifadəsinin təmin olunması istiqamətində bir sıra layihələr həyata keçirilmişdir. "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair 2014-2020-ci illər üçün Milli Strategiya" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2014-cü il 2 aprel tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş və strategiyada bu sahənin inkişafı üzrə 2020-ci ilə kimi konkret məqsəd və vəzifələr müəyyən edilmişdir. Bu strategiya informasiya cəmiyyətinin əsaslarının yaradılması, vətəndaşlar, cəmiyyət, özəl sektor və dövlət orqanları tərəfindən İKT-dən geniş istifadə, növbəti mərhələdə fəaliyyət istiqamətlərinin planlaşdırılması üçün əlverişli şərait yaratmış oldu.

KOSMİK SƏNAYENİN FORMALAŞDIRILMASI

Azərbaycanın telekommunikasiya peyklerinin orbitə buraxılması, ölkəmizdə kosmik sənayenin formalashdırılması dövlət başçısının güclü siyasi iradəsindən, uzagörənlilikdən və yüksək iqtisadi potensialdan xəber verir. Bununla, ilk növbədə, Azərbaycan özünün telekommunikasiya xidmətlərinə dair ehtiyaclarını ödəyir, informasiya məkanının suverenliyini, təhlükəsizliyini daha etibarlı şəkildə qoruya bilir. Ölkəmizin 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresinə ev sahibliyi etməsi Azərbaycanın innovativ sənayedə apardığı isləhatlara verilən beynəlxalq qiymət kimi də xarakterizə edilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin konqresin açılış mərasimində qeyd etdiyi kimi, 74-cü Beynəlxalq Astronavtika Konqresi Azərbaycanda kosmos sənayesinin və aparıcı texnologiyaların inkişafına töhfədir.

2008-ci ildə "Azərbaycan Respublikasında kosmik sənayenin yaradılması və inkişafı üzrə" Dövlət Programı qəbul edilməsi Azərbaycanın yeni kosmik tərixinin başlangıcı idi. 2010-cu ildə peyklərin orbitə çıxarılması, idarə edilməsi və istismarı işlərinin həyata keçirilməsi məqsədilə "Azərkosmos" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti təsis edildi. Bundan 3 il sonra isə "Azerspace-1" telekommunikasiya peyki orbitə çıxarıldı. 2014-cü ildə "Azersky" Yerin məsafədən müşahidəsi, 2018-ci ildə isə "Azerspace-2" telekommunikasiya peyki orbitə çıxarıldı. Azərbaycan regionun ilk kosmik ölkəsinə, beynəlxalq "kosmik klub"un tamhüquqlu üzvünə çevrildi. Peyk operatoru kimi fəaliyyətə başlayan Azərkosmos 2021-ci ildən Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi olaraq fəaliyyət göstərir. Azərbaycanın sahib olduğu ve idarə etdiyi peyklər ölkənin informasiya təhlükəsizliyinə, milli dövlətçiliyə xidmət edir.

"AĞILLI ŞƏHƏR" VƏ "AĞILLI KƏND" KONSEPSİYASI

Yüksək texnologiyaların ölkəmizdə inkişafı "Ağilli şəhər" və "Ağilli kənd" konsepsiyasının hazırlanmasına zəmin yaradıb. Azərbaycan Respublikasının şəhər və kəndlərində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin, təhlükəsizliyinin, səmərəliliyinin artırılması, onların göstərilməsində informasiya texnologiyalarının tətbiqi, habelə həmin xidmətlər üzrə mövcud resursların effektiv istifadəsi və idarə olunmasının təmin edilmesi şəhər və kənd yerlərində dayanıqlı inkişafın əsas prioritetlərindəndir. Bu gün işğaldan azad edilmiş ərazilərdə də "smart-city", "smart-village" yəni, "ağilli şəhər", "ağilli kənd" konsepsiyası qurulur. Əlbəttə ki, bu layihənin məqsədi kəndlərdə əhalinin şəhərdə əldə edə biləcəyi bütün xidmətlərə rahat çıxış təmin etmek, eləcə də xidmət, qazanc və dövlət xidmətlərinən yaranan məbləğ baxımından kənd və şəhər arasındakı fərgi aradan qaldırmaqdır. Yüksək texnologiyalara əsaslanan "Ağilli kənd" və "Ağilli şəhər" layihəsi ən qabaqcıl texnologiyaların tətbiqidir. İlk "Ağilli kənd" layihəsi Zəngilan rayonunun Ağalı kəndindən start götürdü. İforma-siya cəmiyyətinin formallaşması prosesi mürəkkəb və çoxşəxəlidir. İndi bu sahədə ölkəmizdə uğurlu işlər görülməkdədir. Bu gün ölkəmizdə də təhlükəsizlik məsələləri və eləcə də, internetin və informasiya cəmiyyətinin inkişafı diqqət mərkəzindədir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Kiçik məişət texnikası alarkən hansı nüanslara diqqət etməliyik?

Kiçik məişət texnikası gündəlik həyatı asanlaşdırır və vaxta qənaət edən praktik köməkçi lərdir. Mükəmməl qəhvə tacrübəsi üçün espresso maşını, lezzətli çörəklər hazırlamaq üçün çörək bişirən və ya sağlam içkilər hazırlamaq istədiyiniz zaman istifadə edəcəyiniz meyvə şirəçəkənləri kimi siyahı uzanır. Buna görə də, düzgün cihazı seçmək, performans və davamlılıq ilə bağlı gözləntiləri qarşılamaq üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Li yemeklərin hazırlanmasında vaxtiniza qənaət edəcək məhsullar da nəzərə alınmalıdır. Mikrodalğalı soba, toster və tozsolan kimi kiçik məişət texnikası xüsusilə six iş qrafiki olanlar üçün böyük rahatlıq yaradacaq.

Ehtiyaclarınızı müyyəyen etdikdən sonra seçdiyiniz məhsulun keyfiyyəti, ömrü və enerji sərfiyati kimi faktorları nəzərə alaraq qərarınızı verməlisiniz. Bundan əlavə, məhsulların marka və model variantlarını araşdırmaq və qiymət-performans balansına ən uyğun olanı seçmək ağıllı yanaşma olardı.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Kiçik məişət texnikası alarkən hansı nüanslara diqqət etməliyik?

SıA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Hansı kiçik cihaza ehtiyacınız olduğunu müyyənleşdirin

Kiçik məişət cihazlarının seçimi həyat tərzini və ehtiyaclarla müyyəyen edilir. Əvvəlcə hansı kiçik cihaza həqiqətən ehtiyacınız olduğunu müyyəyen etmek vacibdir. Bunu edərkən gündəlik həyatınızdakı vərdişləri və tez-tez et-

Mətbəxinizin sahəsinə görə məhsulları seçin

Mətbəxinizin sahəsi kiçik məişət texnikası seçərkən nəzərə alınmalı vacib amildir. Böyük bir mətbəx sahəsi varsa, daha böyük və çox funksiyalı məhsullar seçə bilərsiniz. Buna belə, daha kiçik bir mətbəxdə yera qənaət edəcək kompakt və funksional cihazlardan istifadə etmək vacibdir.

Mövcud mətbəxinizin dəqiq ölçülərini alaraq hansı kiçik cihazların uyğun ola biləcəyini müyyənəlsədirin. Beləliklə, alığınız məhsulun mətbəxinizə rahatlıqla siğacağına əmin ola bilərsiniz. Bütün aletləriniz üçün kifayət qədər saxlama sahəsinin olduğundan əmin olmalısınız.

diyiniz işləri nəzərə alaraq hərəkət etməlisiniz.

Məsələn, bir qəhvə həvəskarısınız və hər seher öz qəhvənizi hazırlamaq isteyirsinizsə, keyfiyyətli qəhvə maşını almaq yaxşı seçim ola bilər. Eyni şəkildə, evde müntəzəm olaraq meyvə şirəsi hazırlamağa üstünlük verirsinizsə, güclü və işlək bir şirəçəknə ehtiyacınız ola bilər.

Evde daha sağlam yemek hazırlamaq isteyirsinizsə, buxarlama funksiyalı soba və ya çox funksiyalı yemek bişirən cihaz sizə kömək edə bilər. Bundan əlavə, praktik və sürət-

Kiçik məişət avadanlıqlarının tutumu

Kiçik məişət texnikası alarkən ilk növbədə onun tutumuna diqqət yetirilməlidir. Seçdiyiniz kiçik cihazın ehtiyaclarınızı ödəmək üçün düzgün tutuma malik olması vacibdir. Məsələn, yemek bişirən cihaz almayı düşünürsünüzsə, istifadə məqsədindən asılı olaraq müxtəlif tutumlu modeller arasından seçim edə bilərsiniz. Daha böyük həcmde qidaların

emali üçün uyğun bir model seçmək istəyə bilərsiniz və ya daha az tutan və daha sürətli işləyən kompakt modellərə müraciət edə bilərsiniz. Buna görə də, tutum ehtiyaçınızı müyyəyen etmək üçün hansı növ yemeklər hazırlayacağınızı və onların miqdarını nəzərə almalısınız.

Eynilə, bir qəhvə maşını alarkən tutum mühüm amildir. Daha kiçik və daha praktik modellər gündə yalnız bir neçə fincan qəhvə içənlər üçün idealdır. Daha böyük tutumlu maşınlar böyük ailələr və ya dost məclislərində çoxlu qəhvə təqdim edəcəklər üçün uyğun olacaq.

Bununla yanaşı, içik məişət cihazlarının enerji istehlakı da nəzərə alınmalıdır. Daha yüksək tutumlu məhsul daha çox enerji istehlak edə bilər ki, bu da uzun müddətə əlavə xərclərə səbəb ola bilər. Odur ki, ehtiyaclarınızda ən uyğun tutumlu kiçik məişət texnikası seçərək, onlardan uzun müddət istifadə edə

zusunda həssas olan kiçik məişət cihazlarının təkrar emal və tullantıların idarə edilmesi kimi ətraf mühitə zərər verməyən istehsal proseslərinə üstünlük verilməlidir.

Kəsmə, doğrama, çırpmaya, yoğurma, izqara və bir çox başqa işləri yerinə yetirən, sizi ağır işlərdən xilas edən belə elektron cihazlar da son dərəcə fərqli xüsusiyyətlərə və iş principlərinə rast gəlinir.

Kiçik məişət cihazlarında axtarmaq lazımlı olan ən vacib xüsusiyyət, əlbəttə ki, onların iş principi və praktikiyidir. Biz alacağımız məhsulun işini ən yaxşı şəkildə görməsini isteyirik. Son dərəcə lezzətli qəhvə hazırlayan qəhvə bişirən və ya ən sürətli suyu qızdırın çaydan həmişə bizim seçimimiz olacaq. Bu səbəbdən kiçik məişət cihazlarında ilk növbədə xüsusiyyətlərinə diqqət yetirmək və ən yüksək performansa malik olani seçmək lazımdır.

Ən yaxşı kiçik məişət texnikası çox funksiyalı olanlardır. Çünkü bu cür məişət texnika-

və enerjiyə qənaət edə bilərsiniz.

Söhbət elektronikasan gedirsə, enerji istifadəsinə diqqət etmək lazımdır

Enerji səmərəliliyi və aşağı elektrik ödənişləri kiçik məişət texnikası alarkən vacib amillərdir. Ekoloji cəhətdən təmiz məhsullar seçimkələ evinizdə enerjiyə qənaət edə bilərsiniz.

Elektronikaya gəldikdə, enerji istehlakına diqqət yetirmək lazımdır. Bu səbəbdən yüksək enerji sinfinə malik kiçik məişət texnikası seçim həm bündonuz, həm də təbiət təhəfə verəcək.

Yüksək enerji sinfinə malik məhsulları seçərkən, cihazlardakı enerji etiketlərini yoxlaya bilərsiniz. Bu etiketlərdə A+ və yuxarı dəyərlərə malik məhsullar daha çox enerjiyə qənaət edən və enerji istehlakını minimuma endirən modellərdir. Bundan əlavə, siz onu istifadə etmədiyiniz zaman onu elektrik şəbəkəsindən ayırmayı və gözləmə rejimində işə salmamayı unutmayın. Bu yolla, əlavə enerji sərfiyatından qaçaraq, elektrik enerjisine qənaət edə bilərsiniz.

Ekoloji cəhətdən təmiz məhsullar alarkən, istehsalçının davamlılıq siyasetinə də diqqət yetirməlisiniz. Xüsusilə enerji istehlakı möv-

si ilə siz mətbəxinizdə daha böyük yerlər buraxa bilərsiniz və bu yolla mətbəx şkaflarını kiçik məişət texnikası ilə doldurmaq məcburiyyətində qalmazsınız. Rondo, blender və mikser kimi müxtəlif vəzifələri yerinə yetirə bilən mülti-bisiricilər praktik seçimdir və kiçik məişət texnikası alacaqlar üçün tövsiyə olunur.

Keyfiyyətli kiçik məişət texnikası böyük əhəmiyyət kəsb edir. Çünkü biz alğıımız hər bir məhsuldan uzun illər səmərəli istifadə etmək və ödediyimiz pulun qarşılığını almaq isteyirik. Bununla belə, brend keyfiyyətin müüməyənədir.

Təmizlik hər zaman prioritətdir. Xüsusilə qadınlar təmizliyi saatlarla vaxt sərf etməyi sevmirlər. Buna görə də, asan təmizlənmə xüsusiyyəti kiçik məişət cihazlarında müəyyənedici amil olacaqdır. Əldə və ya qabyuyan maşında praktiki olaraq yuyula bilən hissələr vaxtiniza qənaət edəcək və sizi yormayacaq. Tosterin qabyuyan maşın üçün təhlükəsiz boşqabları və multi-bisiricinin tez əl ilə yuyula bilən hissələri böyük rahatlıq təmsil edir.

Əger vaxtinizin nə qədər dəyəri olduğunu bilirsinizsə və onu kiçik məişət texnikası ilə itirməkdənə, vaxta qənaət etmək isteyirsinizsə, seçimini edərək bu məqamlara diqqət yetirməlisiniz. Bu yolla daha yaxşı seçimlər edəcəksiniz.

Ayşən Veli

İraklı Qoqava: "Qərbə bizim müstəmləkə olmadığımızı öyrədəcəyik"

"Gürcüstanda 5-ci kolona praktiki olaraq çevriliş etmək əmri verilib, lakin biz müstəqilliyimizi qoruyub saxlayacaqıq"

Beynəlxalq münasibətlər üzrə gürcü ekspert, politoloq İraklı Qoqava "Caliber" analitik mərkəzə müsbəhəsində Gürcüstanda baş verən hadisələri şərh edib. Müsbəhəni oxucularımıza təqdim edirik.

- ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O'Brayen bu həftə Tbilisiyə səfər etdi, lakin bunu əlbəttə ki, dostluq səfəri adlanmaq olmaz; faktiki olaraq, o, parlamentin qəbul etdiyi "Xarici tosırın şəffaflığı" haqqında qanun layihəsinin Qərbin tələblərinə uyğun olaraq köklü şəkildə dayışdırılmazı təqdirdə ABŞ-in Tiflisə qarşı təhdidlərini səsləndirib. Bidzina İvanişvilinin onu qəbul etməkdən imtina etdiyini nəzərə alsaq, O'Brayen-in Gürcüstanaya səfərinin ümumi gündəliyi nə idi?

- ABŞ dövlət katibinin köməkçisi Ceyms O'Brayen baş nazir İraklı Kobaxidze, parlamentin sedri, liberal müxalifət, elit qərbyönü QHT-lərlə, eləcə də bəzi biznes nümayəndələri ilə görüşlər keçirib. Xarici yüksək vəzifəli qonaqlar ənənəvi olaraq Gürcüstan içtimaiyyətinin nümayəndələri ilə görüşmürələr. Onlar tərəfindən maliyyələşdirilən və dəsteklənən qruplarla görüşmək daha rahatdır. Bu halda bəyanatlar məhz bu liberal qruplara söykənir və onların dedikleri gürcü xalqının mövqeyi kimi təqdim olunur. Texnologiya budur: yəni öz-özüne danışır, gürcü xalqının fikrine məhə qoyulmur. Reallıqda sosiologiya göstərir ki, Gürcüstan əhalisinin 80%-i bu qanunun tərəfdarıdır, yalnız 20%-i liberal qüvvələri destekleyir.

Qərble Gürcüstan arasında münaqişə göz qabağındadır və bu, Gürcüstan hakimiyətinin ölkədəki qərarların qəbulu prosesine xarici mərkəzlerin təsir alətini aradan qaldırmak qərari ile bağlıdır. Bu alet digər ölkələrin maraqlarına xidmət edən, bəzən Gürcüstanın milli maraqlarına xələl getirən yuzlərle yaxşı maliyyələşən QHT, liberal media, 15 siyasi partiya və saxta elitədan ibarətdir. Biz mahiyətəcə 5-ci kolondan danışırıq.

Təbii ki, Qərb Gürcüstan üzərində təsir riçəqlərini itirmək istəmir. Görünür, onlar hələ suveren dövlət kimi ölkəmizlə berabərhüquqlu, qarşılıqlı faydalı münasibətlər qurmağa eqlə cəhətdən hazır deyilərlər. Axi 2004-cü ildən Gürcüstan tam kənar nəzarətdərdir və bunun nəticəsində çoxlu problemlər yaranıb. İqtisadi baxımdan Qərb-Gürcüstan münasibətləri klassik "metropolis-müstəmləkə" münasibətləri anlayışına tam uyğun gəlir - bu zaman Gürcüstan ucuz işçi qüvvəsi və qızıl, mis, manqan, taxta, diatomit, metal, əlvən metallar verir və əvezində Qərbən sənaye məhsulları alır. Bize fabrik tikmek qadağandır və bunun üçün bizə kredit de verilmir.

- Hakim partiya bununla bağlı hansı qərarı verdi?

- Gürcüstan hakimiyəti bu formatda münasibətlərə son qoymaq niyyətindədir və öz suverenliyini qorumaq yolunu tutub. Xalq bu işdə onları dəstekləyir və aprelin 29-da 200 mindenən çox insan Tbilisinin mərkəzində keçirilən ümumgürçü toplantısına qatılırlar və dəstəyini bildirib. Bir milyon əhalisi olan bir şəhərdə bu, təsiri bir rəqəmdir. Müqayisə üçün: Gürcüstan müxalifəti mayın 11-də keçirilən mitinqə cəmi 38 min tərəfdar çıxıarıb.

Siyasi vəziyyətin gərginləşməsinə səbəb olan "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" qanunun özü də unikal deyil. Müxtəlif ölkələrdə oxşar qanunlar var: ABŞ, Avstraliya, Macaristan, İsrail, Böyük Britaniya, Fransa, Rusiya.

Əsas münaqişə ondan ibarətdir ki, Qərb Gürcüstani total nəzarətdən çıxarmaq istəmir. Gürcüstanda 5-ci kolona praktiki olaraq çevriliş etmək əmri verilib, lakin onlar o qədər marjinaldır ki, bu vəzifənin öhdəsindən gəle bilirlər. Bunun obyektiv səbəbləri var - Gürcüstanda hakimiyət güclüdür, dövlət sistemləri

yaxşı işleyir. Əhalinin eksəriyyəti isə hakimiyətə müxalif qüvvələrin yaydığı saxta şüərlərə inanır. Xalqımız başa düşür ki, çevriliş uğur qazansa, Gürcüstan Rusiya ilə yeni müharibəyə mütləq cəlb olunacaq. Ona görə də iqtidár tərəddüd etse də, əlamətləri müşahide olunmasa da, xalq 5-ci kolona sərt möqavimet göstərəcək. Onları hakimiyətə gəlməsinə imkan verməyəcəyik. Əslinde, Gürcüstanın geosiyası qaydaları dəyişməyə çalışır, biz heç kimlə münasibətlərə kəsmək istəmirik. Bu, anti-Qərb proses deyil, bu, anti-müstəmləkeçilik üsyanıdır. Biz Avropaya və hər kəsə dövlətimizin suverenliyinə hörmət edərək bizimlə bərabər şərtlərdə ünsiyyət qurmağı öyrədəcəyik. Gürcüstan bütün vektorlarını açıq olduğu, heç kimin buradan təhdid olunmadığı bir yere əvviləməlidir. Soyuq Müharibə dövründə Avstriyani model kimi göstərmək olar.

- İvanişvili ilə ABŞ hakimiyəti arasında münaqişənin mahiyyəti nədir?

- Bidzina İvanişvili şəxsi 2 milyard dolları Qərbe etibar edərək Qərb banklarına yerləşdirdi və onlar onun şəxsi vəsaitlərinə çıxışını dondurdular. Təbii ki, bizdə bu, Gürcüstanın milli maraqları hesabına qərarların qəbulu prosesinə təzyiqin başqa bir yolu kimi qəbul edilir. İvanişvilinin mövqeyi son dərəcə ayındır: tərəfdəşləri şəntaj dilindən istifadə etdikcə, o, belə şərtlər altında onlarla dañışmayıcaq. Bunun mənası nədi? O, ölkənin maraqlarını girişə dondurulmuş şəxsi vəsaitləri ilə mübadilə etməye hazır deyil. Reallıqda o, artıq sanksiyaları altındadır, baxmayaq ki, heç kim onları rəsmi şəkildə açıqlamayıb. Görünən odur ki, Qərb öz bank sistemine bu cür reputasiya zəyanına məruz qaldığından, paylar çox yüksəkdir. Bu proses hər kəsə görünür və bir çox imkanlı xarici müstərlər, o cümlədən siyasetçilər göləcəkde şəntaj və təzyiq obyektiyə əvviləmək üçün artıq Avropa banklarından və pullarını çıxarırlar.

Qərb siyasetçiləri Gürcüstanın daxili işlərinə qarışlığı dayandırmalı və praqmatik dialoqua şərait yaratmalıdır. Biz Avropa ilə Gürcüstanın maraqlarını nəzərə alan yeni münasibələr qurmaq niyyətindəyik. Bu gün belə bir şey yoxdur; Məsələn, Gürcüstan Avropa ölkələrinin 4 xarici işlər naziri geldi. Onları heç kim dəvet etmədi, bizim selahiyətlərləndən razılıq belə istəmədilər, amma gəldilər. Bu neçə münasibətdir? Bu harda görülüb? Ayındır ki, onlar ehtirasları qızışdırmağa gəliblər. Ona görə də Gürcüstan avropalı siyasetçiləri yenidən mərcləndirmək niyyətindədir. Onlar təkbbürlürlər və Cənubi Qafqaz ölkələrinin nümayəndələrinə cəngəllik sakinləri kimi baxırlar. Amma unutmaq olmaz ki, gürcü dövlətçiliyinin 3000 yaşı var. Biz onlarla imperiya-

dan sağ çıxdıq və həmişə xarabalıqlarımızdan qalxdıq. Atalarımız bize ele mədəni-mənevi kod qoypular ki, o, hər zirehən yaxşıdır. Millət təkcə bu gün mövcud olanlar deyil, həm de keçmişdə olanlar və gelecekdə olacaqlardır. Millət məqəddəs, dinamik bir hərəkatdır, zamanla uzanır və onun mühafizəcileri var. Gürcüstan güc yeridir, lakin Qərb bunu başa düşmür, görünür, sadəcə, ona görə ki, Avropanın sivilizasiya dövrü hələ de tarixi standartlara görə gəncdir; Fikrimcə, Qərb dənisiqlər məsəsi arxasına əyləşib, Gürcüstanın suverenliyinin birinci yerde olacağı yeni qaydalar üzərində razılaşmalı olacaq. Bu prosesi başa düşməyənlər üçün bunu daha aydın edəcəyəm: biz yeni müstəqil Gürcüstan qurmağa başlamışq, Allah bizimlər!

- Yeni baxış işığında Azərbaycan, Gürcüstan və Ermənistan arasında əməkdaşlığı necə görüsünüz?

- İlk növbədə, Cənubi Qafqazdan bütün xarici oyunçuları sıxışdırımlıq. Onlar ancaq daxili işlərimizə qarışanda bəla gətirirler. Yalnız suveren Azərbaycan, Ermənistan və Gür-

cüstan regionumuzda sabit sülh bərqrar edə bilər. Mən Cənubi Qafqazın müləyim iqtisadi integrasiyasının tərefdariyam, burada integrasiyadə modelin prinsiplərinə əsasən, əmək və iqtisadi funkisiyalar bölmələr, eyni zamanda bir-birinə zəmanetli satış bazarı təmin edilməlidir. Birinci mərhələdə 3 dövlət regionumuzun hara getdiyini müəyyənləşdirməli və prinsipləri razılaşdırımdır. Yeni ilk "üç" ölkəni dostluq şəbəkəsinə alırıq. Bundan sonra biz quru qoşularımız olan Rusiya, Türkiyə, İranla praqmatik münasibətlər qurmışlıq. Bu, artıq regionda tərefdaş ölkələrin ikinci "üçlüyü"dür. Üçüncü mərhələ bizim dünya güc mərkəzləri ilə: ABŞ, Avropa, Çin, Hindistanla əlaqələrimiz qurulmasıdır. Neticədə, 7-8 il-dən sonra biz "3+3+4" düsturuna uyğun hərəkətlə əməkdaşlığın səməreli modelini əldə edəcəyik. Fikrimcə, bizim əmel etməli olduğumuz əsas princip dövlətlərimizin ərazilərdən heç kimə təhlükənin olmamasıdır. Əger biz buna nail olsaq, Cənubi Qafqaz dönyanın ən sabit və zəngin regionlarından birinə çevriləcək. Bunun üçün hər şeyimiz var.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

FELYƏTON

Bu dəfəki mövzum ağır bir pataloji xəstəlik haqqadır- yatalaq sindromu. Bu xəstəliyin kökü əslində çox qədimlərə gedib çıxır, amma məni oraları maraqlandırır. Sindrom son dövrlərdə da-ha da şiddetlənib və xroniki hala keçib.

Hərdən adama ele gelir ki, yaltaqlıq üz-rə sanki gizli bir çempionat keçirilir-kim daha çox, həm də daha "layiqli" yaltaqlıq edəcək. Əlbət-

tə, bunu primitiv şəkildə edənlər daha çoxdur, amma peşəkar mütxəssislər də az deyil. Bunu üçün xüsusi istedad, ağıllı beynin, elm, zəka, idrak, təfəkkür, daxili yaradılıq kimi xüsusiyyətlər tələb olunur. Size ele-bele gelməsin. Bunu bacarmaq akademik kimi bir şeydir.

Yüksek müsəidənlər, əyani bir nümunədə izah edim. Bir müddət evvel qələm yoldaşlarımla bir yas məclisine təşrif aparmışdıq. Mağarda bizi qarışlayan adam xarici görkəmimizə baxaraq nədənse bizi vəzifəli şəxslər zənn etdi və yuxarı başa- məllənin böyük-başındakı "şərəflü" yerlərə dəvət etdi. Biz də ədəb-ərkanla oturub çayımızı içməyə və məllənin qorxulu nağıllarını, saxta hədislərini dinişməkə feyziyab olmağa başladıq. Hal bu ikən, qəfildən mağarın qarşısında bir canlanma müşahidə olundu, hamı özünü yüksəldirdi. Məclis xüsusi bir əda ilə yekəqrən və qalstıku bir dəste daxil oldu. Mağarın girişinə yaxın və orta yerlərdə boş yerlər çox olmasına baxmayaq Baş terəfə doğru irəliləməye başladılar. Yanlarında və arxalarında isə yas sahibləri və məclisə qulluq edən adamlar quşruq bulayırdı.

Onlardan qabaqda gələn biri yürüüb bize yaxınlaşdı və piçilti ilə dedi ki, zəhmət olmasa siz bir az bu tərəfə (əli ilə mağarın giriş tərəfini göstərdi) keçin, müəllimlər burda otursunlar. Virdan haqqı, evvel ele bildim ki, bunlar həqiqi müəllimlərdir, o saat yerimdən qalxb "problem yoxdur" demişdim ki, yanındakı həmkarım etəyimden çəkib dedi- əşsi bir otur görə!

Bəndəniz müəllim ailəsində tərbiyə alırdıq və müəllimləri dünyada ən şərəfli insanlar saylığından belə hərəkətdə bulunmuşdu. Ürəyimdə düşündüm ki, bir buna bax, adını jurnalist qoyub, xalqa qəzətə tərbiya verməyə çalışır, amma müəllimlərə qalxb "problem yoxdur" demişdim ki, yanındakı həmkarım etəyimden çəkib dedi- əşsi bir otur görə!

Mən bu fikirde ikən, həmkarım qulluqçudan soruşdu- qardaş, soruşmaq ayıb olmasın, bular nə müəllimləridir elə? Qulluq edən təşvişle əylib qulağıma dedi- ay yerli, bunlar vəzifəli adamlardır- biri irayon maliyyə şəbəsini reisidir, o biri belədiyyə sədridir, o yanındakı da icra başçısının müavinidir. Siz allah, onlara yer eleyin burda otursunlar.

Həmkarım "hörməli" qoşaqlar da eşitsin deyə boğazını artılayıb bir az ucadan- "qardaş bunlar balaca müəllimlərdir, biz özümüz professoruq, bax bu cavan oğlan (məni göstərir) elmlər doktorudur, ya-zib-pozmaqdən beli əyri qalıb, biz irayon səviyyəsində məsələlərə yox, qlobal səviyyədə problemlərle məşğuluq, koroç, biz heç yere keçəsi deyilik, elə bura rahatdır, molanın qızıl kimi nağıllarına qulaq asırıq burda"- demədim??!

Bu şok açıqlamani eşidən vəzifəli qoşaqlar qapqara qaraldılar, keçib bizdən bir az aşağıda oturdular. Özlərini təhqir olunmuş hesab edirdilər, amma məyəs olmağa heç bir əsas yox idi. Göreydiniz meclis esli, qulluq edən onların böyük-başında ne tozanaq qaldırmışdır. Biri ordan baş əyir, biri burdan salam verir, digeri ay uşaq tez ordan filan şey də gətir müəllimlərə deyə qışqırı, bir ayısı yaxınlaşdır "müəllim ayrı bir şey lazımdırsa təşkil edək" deyə soruşur...

Nə başınızı ağrıdım, biz onlardan 15 dəqiqə tez gəlməyimizə baxmayaraq onlara bizdən tez ehsan verdilər. Üstəlik, yazmaq ayıb olmasın, onların stolunda ümumi menyuda olmayan biri nemət de bulundurulmuşdu.

Bayırda isə, tozanaq davam edirdi, tez-tez gənclər məclisə girib "filan maşının sahibi kimdir" deyə soruşur, ondan maşını başqa yere çəkməyi xahiş edirdi ki, müəllimlərin bahalı avtomobilərini mağara yaxınlaşdırınlar ki, bu cənablar mağardan çıxanda birdən maşına qədər 12 metr piyada gedərlər, ayaqqablarının altı toz olar...

Xülasə, bizdə iş yerində müdirdə, məclisə vəzifəli şəxslə, tədbirdə tanınmış adama, kitabda-qəzetdə-internetdə nüfuzlu insana yaltaqlanmaq adı haldır. Bunda yaltaqlıq edilən şəxslərin də böyük rol vər- onlar həmin şəxslərin "eziyyətin" necə lazımdırsa qiyətləndirirler.

Məndən size amanat- həyatda və işdə uğur qazanmaq isteyirsinizse, mütləq rehber şəxslər yaltaqlanın, qonşuda, qohumda, dostların içinde kimlərin pulu-vəzifəsi varsa, ona quşruq bulmayıq. Kasib qohumunuz ödənde siyahıra 10 manat yazardır, amma varlı qohumunuz ödənde 100 manat. Məclisə varlı qohumunuzu yuxarı başa keçirin, kasibi qapının ağızına oturdun. Xülasə, boş-boş seriallara baxmaqdansa, bu elmi dərindən öyrənin, peşman olmazsınız. Siz mən deyənləri eləyin, əgər vəziyyətiniz əvvəlindən xeyli yaxşı olmasa, bu mən, o da siz, gəlin abrimi bükün etəyimə. Etiraz eləyin yaltaqlı... pardon, namərrddir.

Elçin Bayramlı

Biz Aşıq Müseyibin aşiq yaradıcılığını geniş mənada təqdir etmişik. Budəfəki yazımızda onun ədəbi yaradıcılığı bərədə fikirlər səsləndirmək niyyətindəyik. Bil-diyyimiz kimi, Aşıq Müseyib yaradıcı aşiqdır. Onun bir çox əsərləri ədəbiyyatımız üçün də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Aşıq Müseyibin xüsusən də ümummilli lider Heydər Əliyevə həsr etdiyi məsnəvi janrndakı məzmunlu, ürəkyaxıcı ovqatda olan şeiri, əslində, ədəbi hayqırıtı bu gün də öz aktuallığı, fikir səciyyəsi ilə diqqət çəkir. Aşıq Müseyib bu şeirdə Heydər Əliyevin böyük siyasetə qaydışını dövlət prioritetinin əsas göstəricisi sanır, onun xalqımızın çətin günündə yenidən Azərbaycana qaydışını Allaha minnətdarlıq kimi təqdir edir. Həmin şeiri mümkün qədər təhlil edək:

Hərdən fikrə dalıram, düşünürəm dərindən,
Ötüb keçən günlərin ötmürəm üzərindən.
Nələr gördü, İlahi, bu dünyada gözümüz,
Tapdalanda haqqımız, tapdalandı sözümüz.
Zindanlarda atıldı bu vətənin məndləri,
Aşdı, həddini aşdı, insanların dəndləri.
O dövrün çıxumuza bəlli olan ağır situasiyalarını Aşıq Müseyib şeirin dili ilə çox ağrılı şəkildə vəsf edib, içimzdəki təlatümü poetik həddə cılalayıb. Ağkar şəkildə demək istəyib ki, o çətin, o ağır xaos dövründə Azərbaycanın taleyi sual altında idi və eks tədbirli bir təsirdən ölkə tamamilə mehv ola bilərdi. Bu acınacaqlı halı təbii ki, çıxumuz müşahide etmişik...

Yazda palçıqlı yollar, qışda şaxta, qar, boran,
Bir tərefdə xəstəlik, bir tərefdə qansoran.
Ürəklərdə həyəcan, Sibir, sürgün qorxusu,
Qaçırdı səhərcən gözümüzün yuxusu.
Sübheçən qəlbimizde yalvarırdıq Allaha,
Özü çatsın köməyə, özü çatsın pənahı.

Bəli, o illərdə xalqımız hətta yuxu bele yatırı, Heydər Əliyev üçün Allaha yalvarır, onun tezliklə Bakıya qayıtması-nı təkidə tələb edirdi. Çünkü xalqımız yaxşı bilirdi ki, onu düşdüyü bələdan yalnız Heydər Əliyev qurtara bilər...

Əyilməyə qoymadı Yaradanım dizləri,
Xoş xəbərlə bir səhər sevindirdi bizləri.
Dahi Heydər Əliyev rəhbər gəldi millətə,

Bütün dünya
mat qaldı onda olan
qeyrətə.

Aşıq Müseyib bu hissədə səmimi demək istəyib ki, xalqımızın Allaha yalvarişları hasile yetdi, Allah Heydər Əliyevi Azərbaycana qaytardı, ölkəmizin xilas yolunu bir məsuliyyət kimi onun üzərinə qoydu. Və en əsası, Heydər Əliyevin qısa zamanda atdığı ad-

dımlar bütün dünyani heyrətə getirdi. Bu, belə de olmalı idi, çünkü Heydər Əliyev dünyanın ən nüfuzlu liderlərindən, ən böyük siyaset xadimlərindən biri idi.

İradeyle, inamlı hey yaratdı, hey qurdı,
Millətin arxasında o dayandı, o durdu.
Azərbaycan qazandı keçici bayraqları,
Pöhrə verdi, gül açdı yurdumun torpaqları.
Bəlli ki, çağdaş həyat təkcə öz daxili məntiqi ile yaşaya bilməz. Tarixin öz qanunauyğunluğu var. Buna görə Heydər Əliyev deyirdi: "Tarix heç nəyi silmər", "tariximiz bizim üçün dərs olmalıdır". O, bununla heç də yalnız tarixi öyrənməyi və hafizələrde yaşatmağı nəzerdə tutmurdu. O, tarixin həm də məhz çağdaş proseslərin iştirakçısı kimi nəzərə alınmasını tövsiyə edir, yeni dövrün tarixini yaradarkən də, onu həmişə böyük tarixin kontekstine uyğunlaşdırmağa çalışırı. Və o, bunun öhdəsindən də layiqli şəkildə gəldi. Elə Aşıq Müseyib də şeirində bu ali hislərə işaret vurub, məhz Heydər Əliyevin qaydışını ilə ölkəmizdə yeni bir mərhələnin başlangıçına diqqət çəkib.

Ağ qızılla Mil-Muğan bəzəndi başdan-başa,
Yaşıl üzüm bağları tamaşaydı, tamaşa.
Dillərdə dastan oldu limonumuz, çayımız,
Elə bil ilahidən verilmişdi payımız.
Kərpic evlər sökülür, daş evlər tikilirdi,
İnsanların üzündən qəm-kədər çəkilirdi.

"Yaşasın Azərbaycan! Yaşasın Ulu Heydər!"

doğru getmək lazımdı olduğunu çox gözəl bilirdi. Onun yolu tekce siyasi müstəvidə deyildi, həm də iqtisadi ve mədəni-mənəvi müstəvidə istiqlal yolu idi. Buna görə Qorbaçov Heydər Əliyevə paxılıq etdi və hətta onu təhdid etməkdən çəkinmədi. Üstəlik, o, Azərbaycanda qırğınların baş vermesinə zəmin yaratdı, ermənilərə havadarlıq etdi. 1990-ci il-dən sonra ölkəmizdə baş verənləri Qorbaçovun xəyanəti, Heydər Əliyevə qarşı qısqançlığı kimi də şərh etmək olar. Aşıq Müseyibin yuxarıdakı misralarda demək istədiyi də elə bu vacib nüanslardır.

Oğlu, qızı bu xalqın and içib Allahına,
Saf ürəklə, inamlı sarıldı silahına.
Qarabağ başdan-başa od içində yanındı,
Baş ölkələr sadəcə, bu qırğını danındı.
Çoxlarının bir anda cılıkləndi valları,
Sixdi sənin əlini dönyanın kralları.
Millət sənə söykəndi, çəkinmədin yolundan,
Daşa bağladın daşa, lobbiləri qolundan.
Xarici səfirləri gərək bildin özündə,
Qüsür tapa bilmədi kimse sənin sözündə.

Dünya liderləri yaxşı bilirdi ki, əgər Heydər Əliyev Azərbaycana qayıtsa, o dövlətin öz maraqlarına uyğun müstəqil siyasi kursu olacaq. Belə də oldu, Azərbaycan ilk növbədə, öz milli maraqlarından çıxış etdi. Həm də bu maraqların rəhbər tutulması ele ince siyasetle həyata keçirildi ki, böyük dövlətlərin maraqları ilə uyğun gəldi. Hami anladı ki, Heydər Əliyev siyaseti iqtisadiyyatdan, mədəniyyətdən, milli-mənəvi dəyərlərdən təcrid etmir. Əksinə, o, bu siyasetlə Azərbaycanın müstəqilliyyini böyük nailiyyət kimi təmin etmək üçün ciddi-cəhd göstərir və göstərdi də. Xalq bir yumruq kimi onun ətrafında six birləşdi. Elə xain qüvvələri də qorxudan məhz Heydər Əliyev-Xalq birliliyi oldu. Ölkəmiz bu birləşməsində özünün istiqlal yolunu aydın görə və tapa bildi.

Qan-qada yaradanın özün kəsdin üstünü,
Dağıtdın yurdumuza çökən qara tüstünü.

Ham "Yaşasın Heydər! Var olsun Əliyev!" dedi,
Bu dünyunu açmağa özün sinə ger dedi.
Yoxuymuş bir çıxunun bazarları, behləri,
Sənin səcdənə gəldi dönyanın fatehləri.
Çəkilmez bu dərdləri sən özün tənha çəkdi,
İnsanların qəlbində ümud toxumu əkdi.
Qaranlıq gecələrde döndün nurlu çırağı,
Dağılmış bu ölkəni sən qaldırdın ayağı.
Güclü dövlət yaratdın, güclü ordu yaratdın,
Bu imzani, fərmanı ağ kağıza sən atdın.

Bu sətirlerdən bəlli olur ki, dövlət işini duyğular, hissələr, ictimai-süur səviyyəsində ümumxalq işinə çevirmek Heydər Əliyevin siyasi xətti idi və o, bu işin öhdəsindən çox bacarıqla geldi. Nəticədə dövlət işi ümumxalq işinə çevrilidi. Bu da böyük qaydışın əsas amili idi. Aşıq Müseyib də elə öz məsnəvisində oxucuya bunu açıb, aşkar göstərib ki, Heydər Əliyev ikinci dəfə Azərbaycana hakimiyətə qaydışını ilə xalqın mübtəla olduğu ağrı-acılara son qoydu, ölkədə apardığı uğurlu, həm də səmərəli siyasetlə dönyanın fatehlərini belə mat qoydu.

Qüdrətli Ordumuzla birgə getdin savaşa,
"Ali Baş Komandanım, səni yaşa, min yaşa!".
Asıldı Horadızdən üçrəngli bayrağımız,
Sevindi dostlarımız, sevindi torpağımız.
Aşıq Müseyib o gün, sazını aldı elə,
Yaydı sənin vəsfini hər obaya, hər elə.
Vətən min alqış dedi adına axşam, səhər,
"Yaşasın Azərbaycan! Yaşasın Ulu Heydər!"

Bu sətirler də bize bəyan edir ki, Heydər Əliyevin rəhbərliyə qaydışını ilə ölkəmizdə başlıca qayəsini müstəqillik, Azərbaycanlılıq, dövlətçilik, ədaletlilik, demokratiya, milli tərəqqi, döneyəvlik kimi ümumbaşəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideologiyanın əsası qoyuldu. Heydər Əliyevin aparlığı daxili siyaset Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratdı. Aşıq Müseyib də elə bu imkandan istifadə edib xalqımıza xoşbəxt günlər nəsib edən Heydər Əliyev şəxsiyyətini, siyasi fəaliyyətini təqdir-tehlil etdiyimiz bu misralarda, bu sanballı məsnəvidə özü-nəməxsus şəkildə vəsf edib, onun Azərbaycan üçün heç vaxt sönüməyəcək bir Güneş olduğuna eyham vurub...

Dağıdıcı müxalifətin “siyasi məhbus” şousu iflasa uğrayır

Mövcud reallıq ondan ibarətdir ki, cəmiyyətin maraqlarına qarşı dağıdıcı siyaset aparan dağıdıcı müxalifə özünün parçalanma dövrünü başa vurub, mehvolma merhələsinə adlayıb. Tam əminliklə demək olar ki, çox yaxın vaxtlar da AXCP, Müsavat, Milli Şura kimi qurumlar parçalanaraq tarixin arxivinə atılacaqlar. Bunu real olduğunu artıq dağıdıcı ünsürlər də anlamağa başlayırlar. Ona görə də siyaset də son çabalarını göstərir və vəziyyətdən çıxmak üçün ugursuz cəhdlerini göstərirler. Hətta özleri haqqında müsbət imic formalasdırmaq və bununla da siyasi arenada ömürlerini uzatmağa cəhdler göstərilərlər.

Əli Kərimli enənəvi amplasına uyğun olaraq sosial şəbəkələr də paylaşımlarında iddia edir ki, guya o müxalifətin “lideridir” və siyasi ugurların əldə olunması üçün partiya funksionerləri onun təklif və ideyaları etrafında birleşmişlidir. Əli Kərimli melum cinayət əməline görə, həbs edilən Mili Şuranın üzvü Tofiq Yaqublunun adından da manipulyasiya edir. T.Yaqublu o şəxsdir ki, “Zəngəzur dəhlizli Azərbaycanın avanturasıdır” və ya “Laçın sərhəd keçid məntəqəsinin yaradılması Azərbaycan əsilli erməni vətəndaşlarının blokadaya alınmasıdır” və bu kimi fikirlərə cəmiyyət də özünü tanıda bilməşdir. Ə.Kərimli belə bir şəxsin vəkili rolunda çıxış etmekle ortaq iş birliyində olduqlarını və məburən T.Yaqublunu müdafiə etdiyini nümayiş etdirir. Baxmayaq ki, cəhdlerinin ugursuz olduğunu ixtisasca hüquqşunas olan Ə.Kərimli de anlayır. Lakin oğurluğu bir yerde getdikləri və hər ikisi üzərilərinə eyni öhdəlikləri götürdükləri üçün Ə.Kərimli T.Yaqublunun yanında olduğunu göstərməyə çalışır. Əks halda etibarsız məxləq olaraq həm etrafında olan dostlarının gözündən həm də, xaricdəki ağaları yanında dəyərdən düşə bilər. Ona görə də könülsüz də olsa “Tofiq Yaqublu siyasi məhbusdur” deyib açıqlamalar verir. Ümumiyyətlə, görünən ondan ibarətdir ki, dağıdıcı müxalifet düşərgesində “siyasi

məhbus” söz-söhbətini tez-tez ifadə etmək, sosial şəbəkələr də yaymaq dəb halını alıb. Əli Kərimli, Cəmil Həsənli, Fuad Qəhrəmanlı və digərləri yeri geldi, gəlmədi “siyasi məhbus” məsələsini səsləndirib, ətrafında şou yaratmağa və bununla da ucuz siyasi dividend qazanmağa çalışırlar.

Əli Kərimli toyuq oğrusunu da “siyasi məhbus” kimi təqdim edir

Vəziyyət o dərəcə də biabırçı xarakter alıb ki, dağıdıcı müxalif ünsürlər toyuq hiniñən yumurta oğurlayanı, qaçaqmalçılıq yolu ilə fars-molla rejiminin nəzarət etdiyi tarixi Azərbaycan torpaqlarından narkotika keçirənləri, vergidən yayınları və digər cinayət əməllərinə görə həbs edilən şəxsləri “siyasi məhbus” adlandırıllar. Bu ise haqlı olaraq cəmiyyət də ironiya ilə qarşılanır. Milli Məclisin deputati Siyavuş Novruzov parlamentin iclasında haqlı olaraq demişdir: “Bu gün Azərbaycandan donos verən, məlumat ötürən o şəxslər - antimilli şura üzvləri, tiktoker Əli Kərimli, onun dəstəsi və digərləri özlərinin üzvü olan vallyuta dəllalları, ev alverçiləri, toyuq oğularını siyasi məhbus kimi yazıb cəmiyyətə sırımaq isteyirlər. Yaxud xaricdən maliyyə alıb Azərbaycan əleyhine iş aparan jurnalist-

lər Azərbaycan dövlətinə, Ordusuna qarşı qarayaxma ile məşğuldur. Azərbaycan yegane ölkələrdəndir ki, 700 jurnaliste ev tikib verib”

Dağıdıcı müxaliflərin hərəsi bir dairədən göstəriş alır

Diqqətəkən rüsvayıcı hal ondan ibarətdir ki, dağıdıcı ünsürlərin hər biri fərqli “siyasi məhbus” siyahısı ilə çıxış edirlər. Bu da onu deməyə əsas verir ki, müxalif məxləqlərin hər biri fərqli dairələrdən göstəriş alırlar. AXCP sədri Əli Kərimli sosial şəbəkə hesabında yazır ki, guya Azərbaycanda 300 “siyasi məhbus” var. Milli Şuranın rəhbəri Cəmil Həsənli isə ABŞ-da oturub, iddia edir ki, Azərbaycanda 250 “siyasi məhbus”un olmasına dair ondan məlumat var. Lakin bu məlumatı o haradan və kimdən aldığını bildirmir. Digər tərəfdən C.Həsənli “siyasi məhbus” terminini hansı əsaslarla və kimlərə şamil olduğunu söyləməye çətinlik çəkir. Müsavatın ugursuz keçmiş başqanı Arif Hacılı isə deyir ki, guya ölkədə 190 “siyasi məhbus” var. Digər dağıdıcı müxalif ünsürlər de fərqli siyahıllarla çıxış ediblər. Yəni, bir-birinə uyğun gəlməyən, bir-birini təkzib edən siyahıllarla sosial şəbəkələrdə və mətbuat səhifələrində müzakirələr çıxarırlar. Lakin anlamıllar ki, “siyasi məhbus” məsələsini haradan icad ediblər və “siyasi məhbus” kimlərdir”. Əgər

eve qanunsuz daxil olaraq oğurluq edənə “siyasi məhbus” deyirlərse, bu, yanlışlıqdır. İkinci, konkret cinayət əməlinə görə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunan şəxsi “siyasi məhbus” olaraq təqdim etməyə çalışırla, bu da hüquqi savadsızlığının göstəricisidir.

Defələrlə Milli Şuranın üzvü Gültəkin Hacıbəyli, AXCP sədri Əli Kərimli və digərləri Nazim Baydəmirli “siyasi məhbus” olaraq təqdim etməyə çalışıblar. Lakin onun məhkəməsi zamanı sübata yetirildi ki, N.Baydəmirli əslinde hədə-qorxu ilə Mürsəl İbrahimov və Ədalət Bağırovdan külli miqdarda pul tələb edib. Artıq istintaq orqanları tərəfindən Mürsəl İbrahimov və Ədalət Bağırov iş üzrə zərərəcəkmiş qismində tanınıblar. Nazim Beydəmirli Cinayət Məcəlləsinin 182.2.4-cü (Hədə-qorxu ilə tələbetmə, xeyli miqdarda əmlak əldə etmək məqsədi ilə töredildikdə) maddəsi ilə yenidən ittiham irəli sürürlüb. Nazim Beydəmirli vətəndaşın müraaciəti əsasında araşdırmağa cəlb edilib.

Qeyd olunub ki, vətəndaş polisə müraaciət edərək N.Beydəmirlinin onun barəsində rüsvayədici görüntülərin olduğunu qeyd edərək ondan 50 min manat tələb etdiyini bildirib. O, iyunun 24-də N.Beydəmirliyə 10 min manat versə də, sonuncu qalan məbleği vermədiyinə görə şikayətçini ailəsi ilə şantaj edərək rüsvayədici görüntüləri yayacağına bildirib. N.Beydəmirli bu müraciət əsasında saxlanılıb, artıq məhkəmə başlayıb. Məhkəmə digər qaranlıq hesab olunan məsələlərə də aydınlıq getirəcəyi şübhəsizdir. Yalnız açıq və cavabsız qalan bir sualdır, bundan sonra Ə.Kərimli, G.Hacıbəyli və digərləri xəcalet çəkəcəklərmi? Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarına, xüsusilə də məhkəmələrə şər atıldıqlarına görə cəmiyyətindən üzr isteyəcəklərmi? Bu başdan demək olar ki, onlar da bu siyasi və etik mədəniyyət mövcud olmadığından üzr istəməyəcəkləri də ehtimal edilir. Ona görə də, dahilərdən biri haqlı olaraq deyir ki, “cahil və nadan insanla mübahisə etme, o səni öz səviyyəsinə endirib, məglub edər”.

İLHAM ƏLİYEV

Azərbaycan Ordusuunun beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini, tarixi ədaləti, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin icrasını təmin etməsi neticəsində öz rüsvayıcı missiyasını başa vurmuş ATƏT-in Minsk Qrupunun fəaliyyətinin əsas qayəsi torpaqlarımızın işğali və ilhaqının legitimləşdirilməsi üçün əlverişli zəmin hazırlamaqdan ibarət idi”. Bu sözləri SİAya açıqlamasında deputat Azər Kərimli deyib. O bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin Şuşaya ilk köç edən ailələrlə görüşündəki nitqində qeyd etdiyi kimi, onlar Azərbaycan torpaqlarını ermənilərə vəd vermişdilər. “Lakin Ali Baş Komandanın itizəkası və qətiyyəti, Ordumuzun rəşadəti bu mənəfür planın üzərindən xətt çəkdi. Vaxtılıq Azərbaycanı təslimçi sülhə sövgətmek üçün ölkəmizə qarşı davamlı təxribat kampaniyaların təşkilatçısı olan ölkələrin bu gün ərazi bütövlüyümüzün, suverenliyimizin bərpası ilə barışa bilmələrinin, yaxud zorən, cəndərdi barışmaq məcburiyyətində qalmalarının, hazırda sərgilədikləri beynəlxalq hüquq prinsiplərinə zidd, qərəzli, aqressiv, siyasi exlaqdan

“Azərbaycan torpaqlarında söz sahibi Azərbaycan xalqı və dövlətidir”

kənar davranışlarının səbəbi də budur.

Vaxtılıq bəşəriyyətin öz qarşısında Mixail Qorbaçov, daha sonra isə Boris Yeltsin bəzi Qərb dövlə-

lərinin, o cümlədən Fransa və ABŞ-in təhrikli ilə Azərbaycan torpaqlarını ermənilərə vəd vermişdilər. Hazırda Azərbaycana qarşı çıxış edənlər də yenə həmin təhrikçilər

lərdir. Bu prosesdə, hələ də bəşəriyyətin utanc yeri olan müstəmləkəçilik siyasetini davam etdirən Fransa dayanır. 44 günlük müharibənin ilk gündündə başlayaraq, özünü və ölkəsinin dönyanın gülüş hədəfinə çevirən Emmanuel Makron sakitləşmək bilmir, xalqımızın, dövlətimizin milli iradəsini sınağa çəkmək, himayə etdiyi Ermenistanın timsalında bölgədə yenidən münaqışə mənbəyi yaratmaq istəyir. Amma heç kim, cənab Prezi-

dentin bəyan etdiyi kimi, Azərbaycanın iradəsi olğadan Cənubi Qafqazda cərəyan edən proseslərə təsir göstərə bilməz və buna cəhd edənlər geridə qalan zaman kəsi-

yindən nəticə çıxarmalıdır. Onlar da bilməlidirlər ki, bizim iradəmizdən kənar bu bölgədə heç bir məsələ həll olunması deyil”. İşğaldan azad olunan ərazilərimizdə sürətli və bütün dünyani heyrətə getirən quruculuq-bərpa işləri həyata keçirilir, hemvətənlərimiz öz ata-baba yurdlarına qaydırırlar. Şuşa, Ağdam, Füzül, Zəngilan və işğaldan azad etdiyimiz digər şəhər və rayonlarımız beynəlxalq tədbirlərə ev sahibliyi edirlər. Dünyanın müxtəlif ölkələrinin dövlət və hökumət başçıları, dost, qardaş dövlətlərin rehbərləri, nüfuzlu siyasetçilər, elm və mədəniyyət xadınları, beynə mərkəzlərinin təmsilçiləri və rehbərləri, neheng məsələ resurslarının nümayəndələri işğaldan azad edilmiş ərazilərimizə sefər edir, beynəlxalq forumlarda, konfranslarda iştirak edirlər. İndi hansıa ölkənin səfiri Şuşaya getmək üçün özünü naza qoyursa, bu, bizi qətiyyən narahat etmir. Azərbaycan xalqı bütün dönyanın gözü qarşısında tarixi edaleti öz canı, qanı bahasına bərqərar edib. Biz indiyədək kimsənin minnetini götürməmiş, götürməyəcəyik də. Fransa səfirinin, yaxud bir başqaşının Şuşaya getməsi, yaxud getməməsi heç nəyi deyişmir və deyişməyəcək də. Azərbaycan torpaqlarında söz sahibi Azərbaycan xalqı və dövlətidir” - deyə o, əlavə edib.

Söyüd Ağazadə

Gübrelərlə iqlimi necə dəyişdiririk?

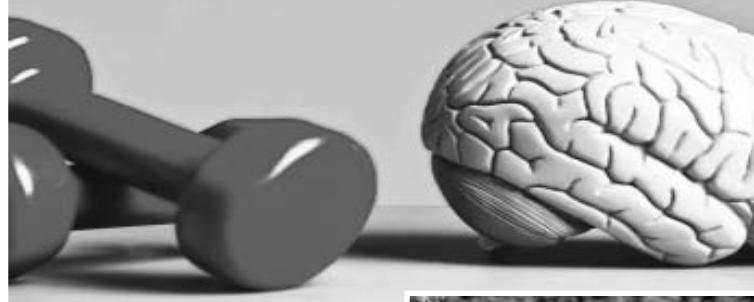

yəvi gübrelərdən şüurlu və balanslı istifadə həm kənd təsərrüfatının səmərəliliyini artırmaq, həm də ekoloji dayanıqlığı təmin etmek üçün vacibdir.

Gübreləmənin ətraf mühitə təsti ri torpaqda, suda, havada və məhsulun keyfiyyətində özünü bürüze verir. Gübrelərin ifrat istifadəsi torpağın turşulaşmasına, keyfiyyətinin pişləşməsinə, dolayısı ilə məhsuldarlığın zəifləməsinə, məhsulun keyfiyyətin düşməsinə səbəb olur. Gübrelərin nezaretsiz istifadəsi nəticəsində torpaqda ağır metallar, zəhərli maddələr arta bilər. Gübreləmə seviyyəsi yüksək olan əkinçilik əra-

qlim dəyişikliyinin ən çox müşahidə olunan nəticələrindən olan qlobal istileşmə və quraqlıq kənd təsərrüfatı sektoru üçün hər gün artan təhlükə yaradır. Ekologiyaya vurdugumuz zərərlərin fərqi nə vardığımız gündən bəri həm də onun xilası üçün çalışırıq. Birinci adımdıñ kimi ekoloji təmiz məhsullar yetişdirməye başladıq, beləliklə həm torpağı, həm orqanizmimizi, həm də iqlimi qorumaş olurq. Lakin ekoloji təmiz məhsul yetişdirmək daha çox məsuliyyət və daha az məhsul əldə etmək demək olduğu üçün məhsuldarlığı sənii şəkildə artırın kimyəvi gübrelərə daha çox meyl edirik. Halbuki kənd təsərrüfatında istifadə edilən kimyəvi gübrelərin və pestisidlərin insan sağlığımıza təsiri bərədə son illərdə ciddi əsaslandırma var.

Kimyəvi maddələrin istifadəsi ekosistemə ciddi ziyan vurur. Bu gübrelərin istifadəsi ətraf mühitə bol miqdarda zərərə maddələrin atılmasına səbəb olur. Atilan bu maddələr torpaqda şoranalığın artmasına, ağır metalların yüksəlməsinə və suda eutrofikasiyaya səbəb olur. Eutrofikasiya su bitkilərinin normadan artıq böyüməsi və daha çox oksigen istifadə etməsi deməkdir, bunun nəticəsində isə suda yaşayan canlılar oksigen çatışmazlığından əziyyət

çekir.

Bundan əlavə, gübrelər vasitəsi ilə atmosferdə istixana qazları da atılır. Bunlardan ən təhlükeli karbon qazından 300 dəfə daha təsirli olan azot oksidləridir. İstixana qazı emisiyalarının 12%-nə səbəb olan kənd təsərrüfatı sektoru iqlim dəyişikliyinin təsirlərinə də məruz qalır. İqtisadiyyatda kənd təsərrüfatının əhəmiyyətli payı olan ölkələrdə bu problem daha çox müşahidə olunur.

Əger qədərində istifadə edilsə iqlime bu qədər təsiri də olmaz gübrelərin. Kimyəvi gübrelər azot, fosfor və kalium kimi mühüm elementləri ehtiva edən müxtəlif formul kimi istehsal olunur və fermerlərə kənd təsərrüfatı sahələrində daha səmərəli məhsul əldə etmək imkanı verir. Ancaq həddindən artıq istifadə ekoloji problemlərə səbəb olur və təbii tənzimləşməni təmizləyir.

Zilərində soğulcanlar, qurdalar və mikroorganizmlər az gübreləmə olan ərazilərlə müqayisədə az olur. Bu torpaq canlılarının öz funksiyalar-

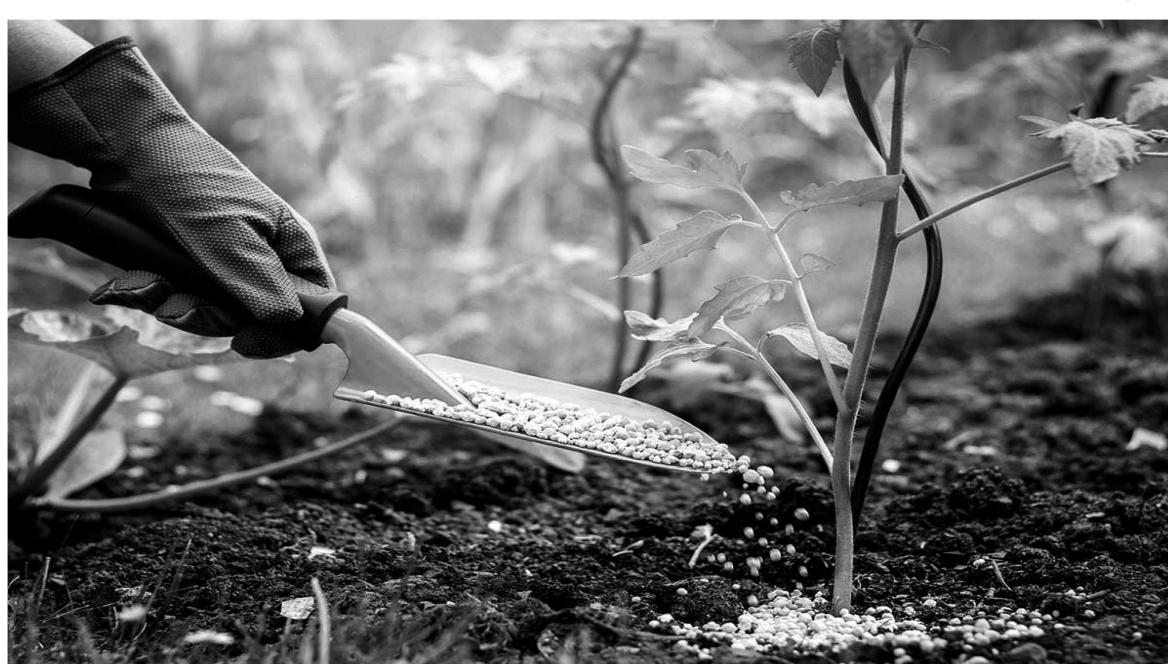
da toplanır, torpağın strukturunu pozə bilər və bitki köklərinin su qəbul etməsinə mane olur. Başqa bir təhlükə də torpağın turşulaşmasıdır. Bəzi kimyəvi gübrelər torpağı turşulaşdırır və torpağın pH balansını pozə bilər. Gübrelər torpaq eroziyasına da səbəb olur. Kimyəvi gübrelərin həddindən artıq istifadəsi torpaqdakı təbii organizmləri öldürə və torpağın strukturunu zəiflədə bilir.

Kimyəvi gübrelər torpağın müabitliyini azaldır. Bu gübrelərin davamlı istifadəsi torpağın təbii qida

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
Ekologiya və ətraf mühitin müdafiəsi
istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkışafı
Agentliyi

maddələrinin tükənməsinə və yanmış qalmışına, məhsuldarlığın zəifləməsinə səbəb olur. Yeraltı suların çirkənməsi də bu gübrelər sayesində olur. Kimyəvi gübrelər torpağın alt qatlarında toplanır və qrun sularını çirkəndirir. Kimyəvi gübrelərin həddindən artıq istifadəsi bitki xəstəlikləri və zərərvericilərin artıbılır. Çünkü bu gübrelər torpaqdakı faydalı mikroorganizmləri öldürür, bu mikroorganizmlərin hər birinin öz funksiyası var və vəzifələrini yerinə yetirmədikləri üçün torpaqda zərərvericilər artır.

Kimyəvi gübrelər adətən bitkilərin ehtiyac duyduğu əsas qida maddələrini ehtiva edir və bitki böyüməsini dəstəkləmək, məhsuldarlığı artırmaq və ya müyyəyen qida çatışmazlığını düzəltmək üçün istifadə olunur. Azotlu gübrelər bitkilərin zülləl və xlorofil istehsalı üçün vacib olan azotu ehtiva edir. Azotlu gübrelər xüsusi yarpaqların və yarpaqların böyüməsini stimullaşdırır. Fosforlu gübrelər enerjinin ötürülməsi, hüceyrə bölünməsi və bitkilərin kök inkişafı üçün lazımlı fosfor ehtiva edir. Fosforlu gübrelər kök və çiçək inkişafını dəstəkləyir deyə bilərik.

Kalium gübreləri bitkilərin su balsansını tənzimləmək, xəstəliklərə qarşı müqavimətini artırmaq və ümumi böyüməsini təşviq etmək üçün kalium ehtiva edir. NPK gübreləri isə azot (N), fosfor (P) və kalium (K) birləşməsini ehtiva edən tam balanslaşdırılmış gübrelərdir. Bu növ gübrelər bitkilərin ümumi sağlamlığını dəstəkləmək və əsas

Lala Mehrali

“Kremlər yox, Günəş şüaları dəri xərcəngi yaradır”

Dermatoloqdan açıqlama

Günəş bütün canlılar üçün həyat mənbəyi sayılır. Eyni zamanda günəş şüalarının D vitaminini qaynağı olmağı ile yanaşı, antibakterial təsirə malik olduğunu və qan dövranını yaxşılaşdırduğu da bildirilir. Lakin yer səthinə düşən radasiya miqdarının normadan artıq olması Günəşin insan səhhətinə neqativ təsirini də artırır. Əslində kremlər yox, Günəş şüaları dəri xərcəngi yaradır". Bu sözləri SIA-ya danışan dermatoloq İlqar Ağamirov deyib. Onun sözlərinə görə, Günəşin tərkibindəki radioaktiv şüalar xərcəng yaradır: "Bunun üçün de SPF-lərdən istifadə etmək mütləqdir. Keçmişdə də dəri xəstələri olub. Lakin qabaqqı zamanda insanlar Güneş şüalarından qorunmaq üçün uzun qol paltar və çətirlərdən isti-

fadə ediblər. Yəni əvvəlki dövrde də Günəş şüalarına çox məruz qalan şəxslərdə dəri xərcəngi yaranıb. Lakin günümüzdə həmin risk qrupundakı insanlar həyatlarını məhdudlaşdırmaq, uzunqol geyinməmək, çətir götürməmək üçün onlara şərait yaradılıb ki, SPF-lərdən istifadə etsinlər".

Dermatoloq qeyd edib ki, buna fotodermotid deyilir: "İnsanlar Günəşə həssasdır. Günəşin tərkibindəki infraqırmızı, ultrabənövşəyi və radioaktivlik kimi düşmürsə, o, SPF-dən istifadə etməlidir. SPF-i gündə bir dəfə vurmaqla yekunlaşmaq doğru deyil. Bu kremləri müəyyən saatlarda bir yeniləmək lazımdır".

Ləman Sərraf

Sumqayıtda velosipedçini maşın vuraraq öldürüb

Sumqayıtda ağır yol nəqliyyat hədəsi baş verib. SIA xəbər verir ki, hadisə şəhərin 9-cu mikrəyəyində, Zülfü Hacıyev küçəsində qeydə alınıb. "Lada Priora" markalı avtomobile velosipedçi vurulub. Velosipedçi hadisə yerindən keçinib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

ŞOK: İki qardaş 12 saniyədə 25 milyon dollar oğurladılar!

ya İnstitutunda (MIT) təhsil aldıqları və "Ethereum"un pul köçürmə əməliyyatları zamanı eldə etdikləri "xüsusi bacarıqlardan" istifadə edərək doğrulama prosesindən istifadə etdikləri bildirilir.

Həmçinin bildirilib ki, "Ethereum" nümayəndələri onlara çatdıqdan sonra qardaşlar oğurladıqları pulları qaytarmaqdan imtina edərək, çirkli pulların yuyulmasına əl atıblar. Prokurorlar bu cür "fərqli" dələduzluq növünün ilk dəfə baş verdiyini qeyd ediblər. Qardaşlar məhkəmə tərəfindən təqsirli bilinərsə, onların hər birini 20 ildən çox həbs cəzası gözləyir.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşımı Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressinform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN
6 aylıq 79.20 AZN
1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırlıq!

Dünyada ən çox "WhatsApp+" istifadəçisi Azərbaycandadır

Kaspersky" şirkətinin göstəricilərinə görə, dünyada ən çox "WhatsApp+" istifadəçisi Azərbaycandadır. SIA xəbər verir ki, bunu "Paşa Bank" ASC-nin nümayəndəsi Araz Həsənzadə Bakıda keçirilən Fintex Sammitində deyib. Onun sözlərinə görə, "WhatsApp+" qeyri-legal programdır: "Hansıki xakerlər cihazlarımızda olan fərdi məlumatları, hərəkətlərimizi, hətta telefonumuza gələn SMS-lərə qədər oxuyur. Həmin məlumatları 3-cü tərəflərə ötürür. Bunun əsasında hətta icazə vermişik, cihazımızı idarə edə bilir. Sizin xəbəriniz olmadan, xüsusən gecə vaxtı ekran qaralır, PIN-kod daxil edilir və mobil əlavəyə müdaxilə olunaraq pul köçürürlər, səhər durub Görürsünüz ki, kartda pul yoxdur.

Xəbəriniz belə olmadan firıldاقlıq baş verir. Ancaq bunların qarşısını almaq üçün də banklar daimi əsasda öz tədbirlərini görürlər", - A. Həsənzadə bildirib.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.
Şəhadətnömrə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XƏYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇİXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə biler.

Qəzet bazar və
bazar ertəsində
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200